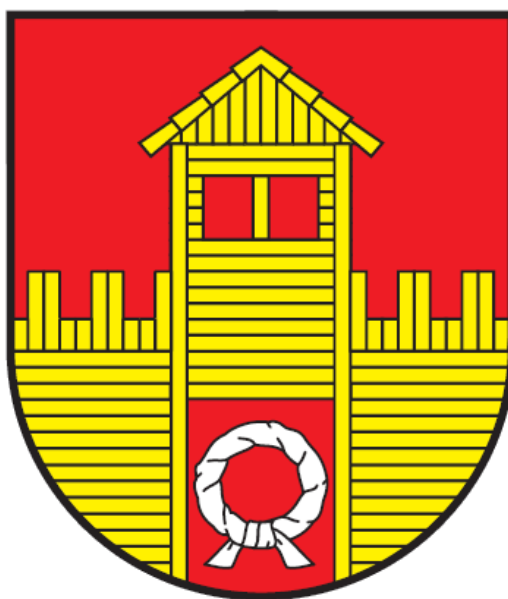

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
na terenie Gminy Rypin
w latach 2014-2020**

**GMINA RYPIN
POWIAT RYPIŃSKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GOPS W RYPINIE
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING
WYKONAŁ	AGATA DRZEWIECKA ANALITYK
SPRAWDZAJĄCY	

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	4
3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY RYPIN	5
3.1. CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNEJ.....	5
3.1.1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY RYPIN.....	5
3.1.2. DEMOGRAFIA	6
3.1.3. RYNEK PRACY	12
3.1.4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.....	14
3.1.5. OCHRONA ZDROWIA	15
3.1.6. EDUKACJA	15
3.1.7. KULTURA I SPORT	17
3.1.8. ORGANY WSPARCIA SPOŁECZNEGO	18
3.1.9. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	21
3.2. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY RYPIN	22
3.2.1. BEZROBOCIE	22
3.2.2. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	24
3.2.3. UZALEŻNIENIA	25
3.2.4. UBÓSTWO	27
3.2.5. BEZDOMNOŚĆ	28
3.2.6. PRZEMOC W RODZINIE	28
3.2.7. PRZESTĘPCZOŚĆ	29
3.2.8. OSOBY STARSZE	29
3.3. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO.....	30
3.4. ANALIZA SWOT	31
4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	33
4.1. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.....	34
4.2. PROGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	37
4.3. PROGNOZA ZMIAN	39
5. CELE STRATEGICZNE PROJEKTOWANYCH ZMIAN	40
6. KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ.....	41
7. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII ORAZ JEJ RAMY FINANSOWE.....	42
8. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ	44
9. SPIS TABEL.....	49
10. SPIS WYKRESÓW	50
11. SPIS RYSUNKÓW	50
12. ZAŁĄCZNIKI	50

1. Wprowadzenie

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk okazał się nie dość skuteczny. Podejmowane działania skierowane były na walkę z rezultatami problemów, brak natomiast było wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie rośnie liczba osób – beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. Dlatego też potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest **strategia rozwiązywania problemów społecznych**. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2013 poz. 182), zgodnie z którym: *„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”*

Zgodnie z art. 16b, ust. 2, Strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Rypin w latach 2014-2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jej mieszkańców, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Rypin przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Rypin wg stanu na dzień 31.12.2012 roku. Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Gminy. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z GOPS w Rypinie,
- dane z PUP w Rypinie,
- dane z Komendy Powiatowej Policji w Rypinie,
- wyniki ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Rypin,
- dane GUS,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy.

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Rypin podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 zasadnicze części:

- prognozę demograficzną opracowaną w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS, oraz
- prognozę problemów społecznych, którą opracowano przy założeniu, że nie uwzględnia ona potencjalnych działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań GOPS w Rypinie), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów społecznych.

Niniejsza prognoza stanowi podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to sformułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie Gminy Rypin. W części tej określono również sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia obejmuje okres do 2020 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania Strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

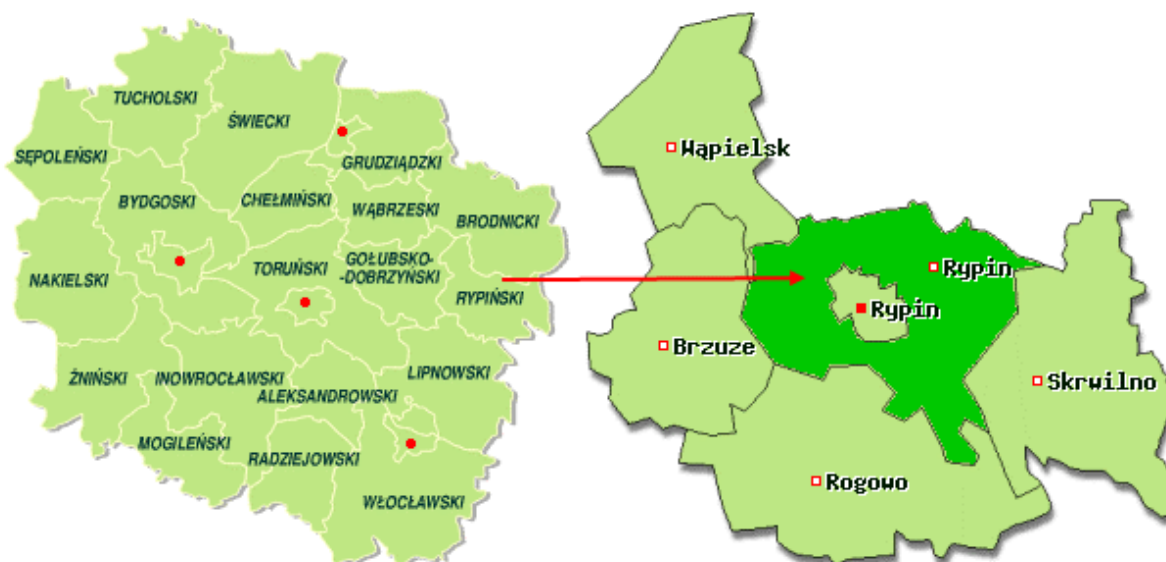
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Rypin

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Rypin

Gmina Rypin to gmina wiejska położona we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie rypińskim.

Rysunek 1. Gmina Rypin na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu rypińskiego

Źródło: www.zpp.pl

Gmina Rypin otacza ze wszystkich stron Miasto Rypin, prócz tego graniczy z następującymi gminami:

- od północy – z Gminą Osiek i Gminą Świdziebnia (powiat brodnicki),
- od wschodu – z Gminą Skrwilno,

- od południa – z Gminą Rogowo,
- od wschodu – z Gminą Wąpielsk i Gminą Brzuze.

Ogólna powierzchnia Gminy wynosi 13 194 ha, w tym użytki rolne 11 025 ha (83,6%). Lasy i grunty leśne zajmują 982 ha (7,4%). Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne stanowiące 86,3% użytków. Podstawową funkcją Gminy jest gospodarka rolna. Ogólnie gleby na obszarze Gminy Rypin odznaczają się wysoką wartością użytkową. Przeważają gleby IV klasy bonitacyjnej (45,8% powierzchni gruntów orných) i III klasy (24,7%). Wysoka wartość użytkowa gruntów na terenie Gminy nie stanowi bariery rozwoju przestrzennego Gminy, gdyż nie brakuje terenów dla lokalizacji inwestycji i rozwoju procesów urbanizacyjnych.

Na obszarze Gminy znajdują się 24 sołectwa: Balin, Borzymin, Cetki, Czyżewo, Dębiany, Dylewo, Głowińsk, Godziszewy, Jasin, Kowalki, Linne, Marianki, Podole, Puszcza Rządowa, Rusinowo, Rypałki Prywatne, Sadłowo, Nowe Sadłowo, Sikory, Starorypin Prywatny, Starorypin Rządowy, Stawiska, Stępowo, Zakroc.

Przez teren Gminy Rypin przebiegają następujące drogi wojewódzkie:

- nr 560 łącząca Brodnice i Sierpc,
- nr 534 biegnąca z kierunku Golubia-Dobrzynia,
- nr 557 – z Lipna,
- nr 563 - z Mławy.

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

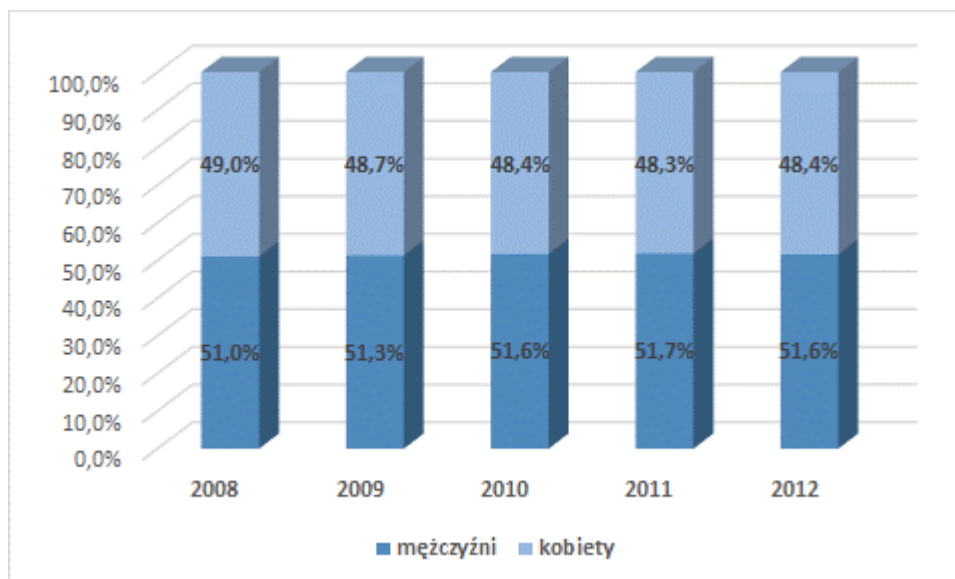
Na koniec 2012 roku liczba mieszkańców Gminy Rypin, zgodnie z danymi GUS, wynosiła 7 373 osoby. W latach 2008-2012 liczebność Gminy zmniejszyła się o 1,2%.

Tabela 1. Liczebność Gminy Rypin z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	Osoba	7 459	7 352	7 390	7 399	7 373
mężczyźni	Osoba	3 801	3 769	3 816	3 828	3 802
	%	51,0%	51,3%	51,6%	51,7%	51,6%
kobiety	Osoba	3 658	3 583	3 574	3 571	3 571
	%	49,0%	48,7%	48,4%	48,3%	48,4%

Źródło: Dane GUS

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Rypin według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

WSKAŹNIK FEMINIZACJI

Wskaźnik feminizacji wyrażony jest liczbą kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. W Gminie Rypin wskaźnik ten wyniósł kolejno: w roku 2008 – 96, w roku 2009 – 95, w roku 2010 – 94, w 2011 – 93, natomiast w roku 2012 wskaźnik ten wyniósł 94. Oznacza to, że w każdym z lat 2008-2012 liczba mężczyzn przewyższała liczbę kobiet.

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Najliczniejszą grupę wiekową w 2012 roku stanowiły osoby w wieku pomiędzy 35 i 39 rokiem życia. Następnymi w kolejności są osoby w wieku 20-24 lata oraz 30-34 lata. Osoby w tym wieku rozpoczynają samodzielne życie, podejmują pracę i zakładają rodziny bądź mają stabilną sytuację rodzinną i zawodową. Przez dłuższy okres będą stanowiły zatem siłę roboczą Gminy i musi upłynąć kilkadziesiąt lat, aby zmieniły swój status z osób w wieku produkcyjnym na osoby w wieku poprodukcyjnym. Warto zauważyć, że osoby w wieku 85 lat i więcej stanowiły zaledwie 1,4% ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Rypin w 2012 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	432	229	203
5-9 lat	433	222	211
10-14 lat	448	237	211
15-19 lat	539	292	247
20-24 lata	570	305	265
25-29 lat	533	285	248
30-34 lata	554	284	270

35-39 lat	586	327	259
40-44 lata	468	242	226
45-49 lat	470	264	206
50-54 lata	503	257	246
55-59 lat	483	275	208
60-64 lata	372	187	185
65-69 lat	296	138	158
70-74 lata	201	87	114
75-79 lat	217	91	126
80-84 lata	162	57	105
Powyżej 85	106	23	83
Razem	7 373	3 802	3 571

Źródło: Dane GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Rypin została również przedstawiona w tabeli 3 z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym,
- grupa w wieku produkcyjnym,
- grupa w wieku poprodukcyjnym.

W 2012 roku najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 62% populacji Gminy Rypin, kolejną pod względem liczebności jest grupa osób w wieku przedprodukcyjnym – 22,2%, najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym – 15,8%. W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie maleje co oznacza, że rodzi się coraz mniej dzieci, a w konsekwencji liczba ludności Gminy będzie malała przy założeniu, że tendencja ta się nie zmieni w kolejnych latach,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym ulega wahaniom, jednakże w na przestrzeni lat 2008-2012 liczebność tej grupy wzrosła o 2,5%.
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w kolejnych latach nieznacznie się zmienia bez zachowania jednoznacznego trendu, ostatecznie w 2012 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym była wyższa o 0,6%.

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2008	2009	2010	2011	2012
w wieku przedprodukcyjnym						
Ogółem	Osoba	1 841	1 761	1 700	1 651	1 638
Mężczyźni	Osoba	970	938	906	879	862
Kobiety	Osoba	871	823	794	772	776
w wieku produkcyjnym						
Ogółem	Osoba	4 458	4 437	4 534	4 574	4 568
Mężczyźni	Osoba	2 439	2 442	2 523	2 551	2 544
Kobiety	Osoba	2 019	1 995	2 011	2 023	2 024
w wieku poprodukcyjnym						
Ogółem	Osoba	1 160	1 154	1 156	1 174	1 167
Mężczyźni	Osoba	392	389	387	398	396
Kobiety	Osoba	768	765	769	776	771
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem						
w wieku przedprodukcyjnym	%	24,7	24	23	22,3	22,2
w wieku produkcyjnym	%	59,8	60,4	61,4	61,8	62,0
w wieku poprodukcyjnym	%	15,6	15,7	15,6	15,9	15,8

Źródło: Dane GUS

POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

W Gminie Rypin w 2002 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 50,6%. Kolejną pod względem liczności była grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 21,9%, następnie wykształceniem średnim – 15,0%. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 2,4% i policealnym – 1,6%.

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Rypin

Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	146	53	93
Policealne	93	26	67
Średnie	894	382	512
Zasadnicze zawodowe	1 306	802	504
Podstawowe ukończone	3 022	1 504	1 518
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	507	244	263

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie w Gminie Rypin, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest nieco większa. Potwierdzeniem tego są dane GUS dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu rypińskiego ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 i 2011 roku zawarte w tabeli 5.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu rypińskiego

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	Zmiana % 2011/2002
Wyższe	1 769	3 504	98,08%
Średnie i policealne	7 985	9 591	20,11%
Średnie zawodowe	5 105	5 376	5,31%
Średnie ogólnokształcące	2 066	3 599	74,20%
Zasadnicze zawodowe	8 075	8 723	8,02%
Gimnazjalne	-	2 822	-
Podstawowe ukończone	16 535	11 619	-29,73%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2 337	967	-58,62%

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność, Narodowy Spis Powszechny 2011 Ludność)

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 5, w ostatnich 9 latach nastąpił wyraźny wzrost liczby mieszkańców powiatu rypińskiego o wykształceniu wyższym - o 98,08%, co jest bardzo pozytywnym sygnałem. Coraz więcej osób z powiatu decyduje się również na podwyższenie poziomu wykształcenia, o czym świadczą:

- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim i policealnym o 20,11%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 74,2%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia o 58,62%.

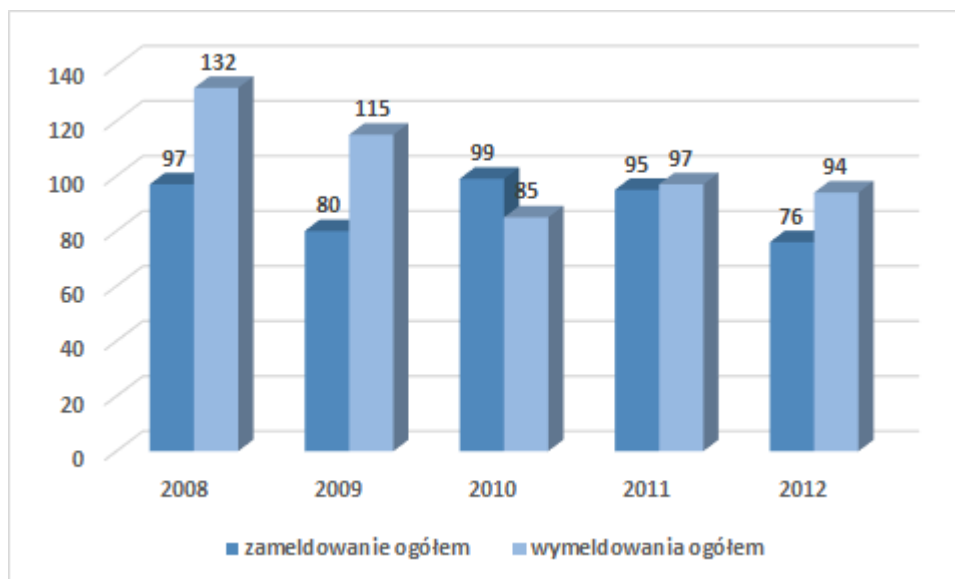
Należy zatem zakładać, że sytuacja w Gminie Rypin obecnie kształtuje się podobnie.

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru.

W Gminie Rypin w latach 2008 – 2012 zarówno liczba zameldowań jak i wymeldowań ulegała wahaniom. W 2012 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba zameldowań spadła o 21,6%, zaś liczba wymeldowań zmniejszyła się o 28,8%.

Wykres 2. Migracje w Gminie Rypin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2008-2012 saldo migracji Gminy Rypin (różnica między liczbą osób, które zameldowały się na terenie Gminy a liczbą osób, które się z niej wymeldowały w danym roku) było ujemne. Jedynie w roku 2010 liczba zameldowań była wyższa niż liczba wymeldowań, zatem tylko w tym roku saldo migracji było dodatnie.

Szczegółowe dane dotyczące salda migracji na terenie Gminy Rypin w ostatnich 5 latach, przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
zameldowanie ogółem	osoba	97	80	99	95	76
zameldowania z miast	osoba	59	54	66	58	51
zameldowania ze wsi	osoba	38	26	33	37	24
zameldowania z zagranicy	osoba	0	0	0	0	1
wymeldowania ogółem	osoba	132	115	85	97	94
wymeldowania do miast	osoba	89	76	43	69	52
wymeldowania na wieś	osoba	43	39	42	28	42
saldo migracji	osoba	-35	-35	14	-2	-18

Źródło: Dane GUS

PRZYROST NATURALNY

Zarówno liczba zgonów, jak i liczba urodzeń na terenie Gminy Rypin w latach 2008-2012 ulegała wahaniom, zatem przyrost naturalny w tych latach przyjmował na przemian wartości dodatnie i ujemne. W analizowanym okresie wskaźnik był najwyższy w roku 2008 – 41, zaś

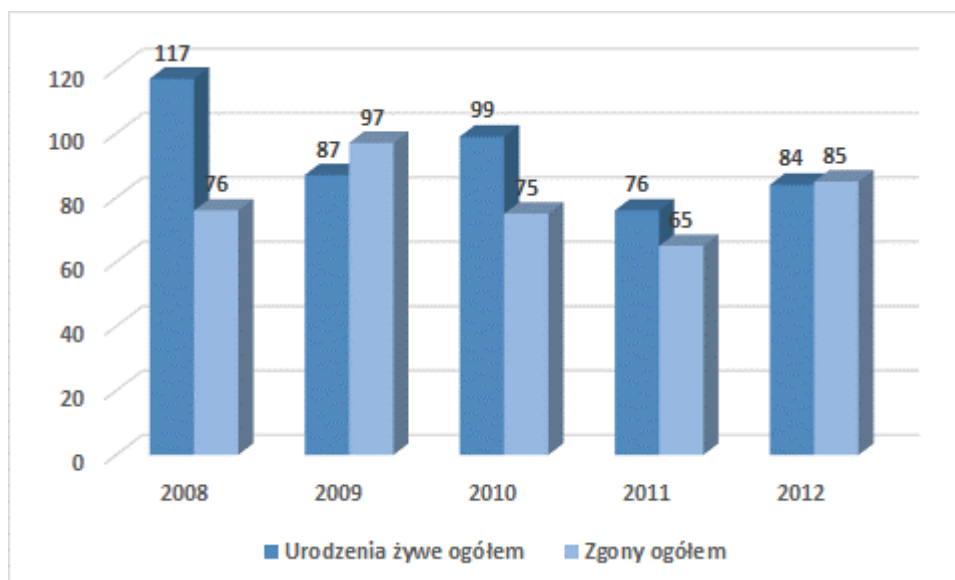
najniższy w roku 2009 – wtedy przyjął wartość -10. W roku 2012 przyrost naturalny kształtował się na poziomie -1.

Tabela 7. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia żywe ogółem	117	87	99	76	84
Zgony ogółem	76	97	75	65	85
Przyrost naturalny ogółem	41	-10	24	11	-1
mężczyźni	19	0	16	8	-8
kobiety	22	-10	8	3	7

Źródło: Dane GUS

Tabela 8. Urodzenia żywe i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

3.1.3. Rynek pracy

W 2012 roku na terenie Gminy Rypin działało 366 podmiotów gospodarczych, z czego 3,3% w sektorze publicznym.

W latach 2008-2012 liczba podmiotów gospodarczych na analizowanym obszarze ulegała wahaniom – do roku 2010 malała, później zaczęła rosnąć. Ostatecznie porównując lata 2008 i 2012, liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy zmniejszyła się o 10,5%.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Rypin w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
podmioty gospodarki narodowej ogółem	409	383	350	353	366
sektor publiczny - ogółem	12	12	12	12	12
sektor prywatny – ogółem, w tym:	397	371	338	341	354

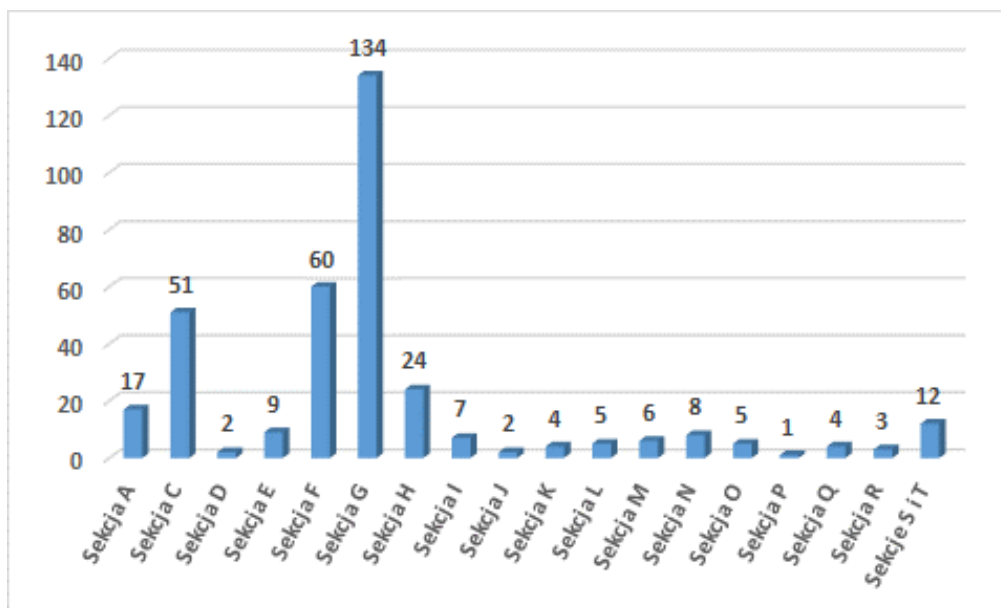
osoby fizyczne prowadzące działalność gosp.	340	313	278	281	292
spółki handlowe	19	18	19	21	23
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3	3	3	3	3
spółdzielnie	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	7	7	7	7	8

Źródło: Dane GUS

W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2012 roku stanowiły one 82,5% sektora. Mniej liczne były spółki handlowe – 23 podmioty których udział w sektorze wyniósł 6,5%, stowarzyszenia i organizacje – 8 podmiotów, 3 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego oraz 1 spółdzielnia.

Zgodnie z wykresem 3, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Rypin koncentruje się głównie na: handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie, oraz jest związana z przetwórstwem przemysłowym.

Wykres 3. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Rypin w 2012 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody.; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo

G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Gmina Rypin ma charakter rolniczy. Głównym miejscem pracy i głównym źródłem utrzymania dla większości mieszkańców jest praca w gospodarstwie rolnym. Funkcjonuje ich ok. 1200 oraz ok. 800 działek o powierzchni do 1 ha. Gospodarstwa rolne prowadzą produkcję roślinną, zwierzęcą oraz sadowniczą.

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Zgodnie z danymi GUS, w 2012 roku na terenie Gminy Rypin znajdowało się 1 975 mieszkań o łącznej powierzchni 172 849 m².

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Rypin

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
mieszkania	mieszk.	1 883	1 895	1 939	1 963	1 975
izby	izba	7 611	7 687	8 164	8 297	8 379
powierzchnia użytkowa	m ²	153 638	155 699	167 845	170 791	172 849

Źródło: Dane GUS

Analizując wyposażenie budynków w instalacje techniczno-sanitarne należy zauważyć, że nie wszystkie mieszkania posiadają dostęp do podstawowych instalacji tj. wodociąg, łazienka czy centralne ogrzewanie. Z 1 975 mieszkań w 2012 roku, 74,2% mieszkań posiadało centralne ogrzewanie, 80,5% mieszkań było wyposażonych w łazienkę, zaś 90,0% mieszkań było podłączonych do wodociągu. Mimo, że z tabeli 11 wynika, że z każdym rokiem liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne nieznacznie rośnie, to jednak trzeba wziąć pod uwagę, że liczba mieszkań każdego roku również wzrasta.

Tabela 11. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
wodociąg	84,8	85,2	89,7	89,9	90,0
łazienka	71,9	72,3	80	80,3	80,5
centralne ogrzewanie	67,6	68	73,4	73,8	74,2

Źródło: Dane GUS

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osób ubogich nie posiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie orzeczenia sądowego.

Jak wynika z „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Rypin na lata 2009 – 2013”, w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Rypin wchodziło:

- 37 lokali socjalnych w miejscowościach: Marianki, Kowalki, Puszcza Rządowa i Sadłowo,
- 7 lokali mieszkalnych w miejscowościach: Borzymin, Starorypin Rządowy.

Mieszkaniowy zasób Gminy Rypin to budynki stare i zamortyzowane, wymagające dużych nakładów na remonty, modernizacje i konserwacje. Sytuacja finansowa Gminy i polityka czynszowa nie pozwalają na wygospodarowanie odpowiedniej ilości środków na remonty i modernizacje budynków i lokali. Dlatego też Gmina realizuje te zadania w formie remontów częściowych, które stanowią jedynie działania zabezpieczające proces degradacji budynków.

W okresie objętym programem nie była przewidziana sprzedaż lokali będących własnością Gminy, 1 budynek był przeznaczony do rozbiórki.

3.1.5. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Rypin zlokalizowany jest Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sadłowie będący jednostką Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rypinie. Ośrodek zapewnia podstawową opiekę medyczną mieszkańcom Gminy.

3.1.6. Edukacja

W Gminie Rypin funkcjonują następujące placówki szkolne:

- Szkoła Podstawowa w Borzyminie,
- Szkoła Podstawowa w Sadłowie,
- Szkoła Podstawowa w Starorypinie Rządowym,
- Szkoła Podstawowa w Stępowie,

- Szkoła Podstawowa w Zakroczu,
- Gimnazjum w Kowalkach.

Szkoły na terenie Gminy zapewniają wszechstronny rozwój podopiecznych, dają poczucie bezpieczeństwa, są przyjazne i otwarte. Kadra pedagogiczna dzięki swojej wiedzy, umiejętnościom i doświadczeniu dobrze przygotowuje dzieci do dalszego etapu edukacji. Wśród uczniów i nauczycieli panuje miła i życzliwa atmosfera. Placówki szkolne znajdujące się na terenie Gminy są wyposażone w pracownie komputerowe, a także w infrastrukturę niezbędną do uprawiania sportów i rekreacji.

W roku 2012 do placówek szkolnych zlokalizowanych na terenie Gminy Rypin uczęszczało 869 uczniów.

Tabela 12. Edukacja na terenie Gminy Rypin

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba klas	Liczba komputerów	Liczba etatów nauczycielskich
Szkoła Podstawowa w Borzyminie	156+83 dzieci w oddziałach przedszkolnych	15	26	15,83
Szkoła Podstawowa w Sadłowie	79+22 dzieci w oddziałach przedszkolnych	11	18	9,88
Szkoła Podstawowa w Starorypinie Rządowym	90+44 dzieci w oddziałach przedszkolnych	11	26	10,64
Szkoła Podstawowa w Stępowie	50+19 dzieci w oddziałach przedszkolnych	8	11	9,04
Szkoła Podstawowa w Zakroczu	52+20 dzieci w oddziałach przedszkolnych	6	10	8,24
Gimnazjum w Kowalki	254	15	25	21,54

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2008-2012 przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
szkoły podstawowe	100,03	100,54	98,85	100,77	102,14
gimnazja	100,93	101,21	98,86	100,12	98,85

Źródło: Dane GUS

3.1.7. Kultura i sport

Na terenie Gminy Rypin działa **Gminna Biblioteka Publiczna w Kowalkach**, która jest samodzielną jednostką samorządową Gminy Rypin. Jej działalność statutowa dotyczy gromadzenia, opracowania, przechowywania, udostępniania i ochrony materiałów bibliotecznych. Siedzibą GBP w Kowalkach jest budynek Gimnazjum w Kowalkach. Gminnej Bibliotece Publicznej w Kowalkach podlegają dwie filie: w Sadłowie i Borzyminie, które mieszczą się w budynkach szkół podstawowych.

Celem Biblioteki jest zaspokajanie i rozwijanie potrzeb oświatowych, informacyjnych i kulturalnych mieszkańców Gminy oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej.

Do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych, bez względu na ich formę służącą zaspokojeniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych, samokształceniowych i kulturalnych środowiska, z uwzględnieniem materiałów dotyczących własnej Gminy i regionu,
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej i publicznej na terenie Gminy,
- współpraca z biblioteką miejsko-powiatową w zakresie organizacji sprawnej sieci informacji na terenie całego powiatu,
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej,
- udostępnianie komputerowych baz danych,
- organizowanie różnego rodzaju imprez popularyzujących wiedzę, kulturę, książkę i czytelnictwo, a także współpraca z placówkami oświatowymi w tym zakresie,
- współdziałanie z bibliotekami wchodzącymi w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej oraz innymi bibliotekami oraz instytucjami dla dobra mieszkańców Gminy i użytkowników biblioteki,
- realizacja działań w zakresie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury,
- wielokierunkowa działalność kulturalna i edukacyjna, zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem społeczności lokalnej.

Biblioteka organizuje lekcje biblioteczne, imprezy literackie, jak czytanie bajek, dyskusje nad książką, czy opowiadanie bajek, a także imprezy edukacyjne: zajęcia świetlicowe, biblioterapię, gry planszowe.

Przy Bibliotece w Kowalkach działa **świetlica terapeutyczna** dla młodzieży gimnazjum, która umożliwi uczniom spędzanie wolnego czasu, zapewnia pomoc nauczycieli w odrabianiu zadań domowych oraz wsparcie i opiekę pedagoga. Biblioteka współpracuje

ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Gminy Rypin, Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie, kołami gospodyń wiejskich z terenu Gminy, jednostkami OSP oraz Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kowalkach i jej filie, wraz z placówkami szkolnymi jest animatorem życia kulturalnego na wsi, zapewnia dostęp do źródeł wiedzy i do nowości wydawniczych, tworzy środowisko alternatywnego spędzania czasu przez dzieci i młodzież, spełniając w ten sposób swoje zadania statutowe.

3.1.8. Organy wsparcia społecznego

GOPS

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Rypin jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, który jest jednostką pozostającą w strukturze organizacyjnej Gminy. Siedziba GOPS mieści się przy ulicy Lipnowskiej 4 w Rypinie. Celem placówki jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach godności człowieka. Główne cele pomocy społecznej obejmują:

- pomoc osobom i rodzinom oraz doprowadzenie do ich życiowego usamodzielniania,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja społeczna osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych.

Do zadań Ośrodka należy prowadzenie całokształtu spraw w zakresie pomocy społecznej, a w szczególności:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z pomocy społecznej,
- praca socjalna, rozpoznanie socjalnych potrzeb społecznych,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacja zadań wynikających z rozeznania potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,

- realizacja programów aktywności lokalnej, odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnych i grup,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie oferuje następujące formy pomocy:

- świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- świadczenia niepieniężne: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania.

W 2012 roku GOPS w Rypinie w ramach zadań zleconych i własnych przyznał świadczenia: 1 231 osobom oraz 751 rodzinom. Jednocześnie GOPS udzielił pomocy w postaci pracy socjalnej 186 rodzinom. Szczegółowy wykaz świadczeń społecznych przyznanych w ramach zadań własnych i zleconych Gminy przedstawiają tabele 14 i 15.

**Tabela 14. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zleconych gminom
(stan na dzień 31.12.2012 r.)**

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych	1 231	751	2 839
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	1 231	751	2 839
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	186	186	651

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

**Tabela 15. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Rypinie
(stan na dzień 31.12.2012 r.)**

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem, w tym:	27	287	102 555	27	45
- przyznany dla osoby samotnie gospodarującej	20	207	85 639	20	20
- pozostającej w rodzinie	7	80	16 916	7	25
Zasiłki okresowe ogółem	143	566	180 035	143	522
Dotacja	143	566	180 035	143	522
Przyznane z powodu bezrobocia	131	531	164 628	131	480

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY RYPIN
W LATACH 2014-2020

Przyznane z powodu niepełnosprawności	4	12	4 341	4	14
Posiłek	902	169 576	261 028	258	902
- w tym dla dzieci	902	169 576	261 028	258	902
Usługi opiekuńcze ogółem	12	6 954	53 257	12	17
Sprawienie pogrzebu	2	2	4 400	2	2
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	187	187	95 989	187	569
Praca socjalna	186	-	-	186	651

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

W tabeli 16 przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w Gminie Rypinie udzielonej przez GOPS. Najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Rypinie w 2012 roku stanowiły osoby dotknięte ubóstwem – 751 rodzin. Na przestrzeni lat 2008 – 2012 liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa zmniejszyła się o 26,7%.

Drugim istotnym powodem wsparcia udzielanego przez GOPS w Rypinie jest bezrobocie. W 2012 roku z tego powodu udzielono wsparcia 143 rodzinom. W badanym okresie odnotowano wzrost liczby rodzin dotkniętych bezrobociem i korzystających z pomocy GOPS o 30%.

Tabela 16. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Rypinie

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin					Liczba osób w tych rodzinach				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Ubóstwo	1 024	790	1 058	713	751	3 584	2 720	3 703	2 736	2 839
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	44	26	57	120	41	154	91	199	680	156
Bezrobocie	110	118	163	119	143	385	413	570	422	522
Niepełnosprawność	46	44	68	112	94	161	154	238	374	300
Długotrwała lub ciężka choroba	22	21	36	53	50	77	74	126	154	136
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	182	152	66	48	39	637	532	231	178	141
- rodziny niepełne	32	36	52	33	34	112	126	182	126	114
- rodziny wielodzietne	150	116	14	15	5	525	406	49	52	27
Alkoholizm	26	52	28	12	10	91	182	98	42	35
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	-	-	2	2	11	-	-	8	3
Przemoc w rodzinie	6	8	10	10	8	21	28	35	35	28
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	-	-	5	1	-	-	-	17	3	-

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

POZOSTAŁE ORGANY

W skład Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wchodzi **Punkt Interwencji Kryzysowej**, a w nim:

- Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie – poradnictwo psychologiczne,
- terapia psychologiczna,
- Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych.

Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy i Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych wchodzące w skład Punktu Interwencji Kryzysowej funkcjonują w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w oparciu o własny regulamin.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234 poz. 1536 z późn. zm.), corocznie przyjmowany jest *„Program współpracy Gminy Rypin z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz wolontariatem.”*

Celem głównym programu jest kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego i rozwiązywanie problemów społecznych w środowisku lokalnym, poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi.

Do celów szczegółowych Programu zaliczamy:

- podniesienie jakości życia i pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy poprzez zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych,
- stworzenie warunków do powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej,
- promocja działalności organizacji pozarządowych,
- wykorzystanie potencjału i możliwości organizacji pozarządowych,
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
- integracja organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne;
- promowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich,
- podnoszenie skuteczności i efektywności działań w sferze zadań publicznych.

Współpraca Gminy Rypin z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, jawności i uczciwej konkurencji.

Do priorytetowych w 2014 roku zaliczono współpracę Urzędu Gminy i organizacji w realizacji zadań publicznych w następujących dziedzinach:

- ochrona i promocja zdrowia,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
- kultura,
- upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
- działalność charytatywna,
- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównanie szans tych rodzin i osób.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Rypin

3.2.1. Bezrobocie

Gmina Rypin jest gminą rolniczą. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w gospodarstwach rolnych. Ograniczona liczba przedsiębiorstw na terenie Gminy wiąże się z ograniczoną liczbą miejsc pracy i występowaniem zjawiska bezrobocia.

Tabela 17. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Rypin w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Bezrobotni zarejestrowani wg płci					
ogółem	364	595	513	487	534
mężczyźni	126	244	197	165	216
kobiety	238	351	316	322	318
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci					
ogółem	8,2	13,4	11,3	10,6	11,7
mężczyźni	5,2	10	7,8	6,5	8,5
kobiety	11,8	17,6	15,7	15,9	15,7

Źródło: Dane GUS

W 2012 roku na terenie Gminy Rypin było 534 osób bezrobotnych, z czego około 60% stanowiły kobiety. W latach 2008-2012 nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych o 46,7%. W 2012 roku udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 11,7%, dla kobiet – 15,7%. Pomimo iż taki wzrost bezrobocia budzi niepokój, należy pamiętać, że statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz „pracy na czarno”.

Tabela 18. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie Gminy Rypin

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM: w tym:	364	595	513	487	534
- kobiet	238	351	316	322	318
- mężczyzn	126	244	197	165	216
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	77	156	69	88	87
Liczba bezrobotnych absolwentów	36	69	34	43	43
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	27	24	31	27	26
Liczba osób bezrobotnych wg wieku:					
- bezrobotni do 25 roku życia	97	196	133	135	149
- bezrobotni od 26 do 50 roku życia	207	313	287	271	299
- bezrobotni powyżej 51 roku życia	60	86	93	81	86
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:					
- bezrobotni do 1 miesiąca	46	68	63	47	68
- bezrobotni od 1 do 12 miesięcy	205	435	326	272	294
- bezrobotni od 12 do 24 miesięcy	41	52	93	103	91
- bezrobotni powyżej 24 miesięcy	72	40	31	65	81
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia:					
- wykształcenie gimnazjalne i poniżej	188	287	238	215	266
- wykształcenie zasadnicze zawodowe	69	123	114	107	96
- wykształcenie średnie	94	158	138	140	139
- wykształcenie wyższe	13	27	23	25	33

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

Analizując strukturę bezrobocia, należy zauważyć, że:

- w latach 2008-2012 liczba bezrobotnych absolwentów wzrosła o około 19%, w 2012 roku bezrobotni absolwenci stanowili 8,1% wszystkich bezrobotnych z terenu Gminy,
- ze względu na wiek osób bezrobotnych, najliczniejszą grupę stanowiły osoby pomiędzy 26 a 50 rokiem życia – około 56%, największy wzrost liczby osób bezrobotnych nastąpił w grupie do 25 roku życia – o 52 osoby, czyli o 53,6%,
- ze względu na czas pozostawania bez pracy, w latach 2008-2012 najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne od 1 do 12 miesięcy – w 2012 roku ich udział wyniósł 55,1%, porównując rok 2012 z rokiem 2008 największy wzrost nastąpił w grupie bezrobotnych od 12 do 24 miesięcy (o 50 osób),
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią osoby legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym i niższym (49,8%), w 2012 roku, w porównaniu do roku 2008, ich liczba wzrosła o 41,5%,

- w 2012 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym wzrosła o 20 osób, był to największy procentowy wzrost w grupach bezrobotnych według wykształcenia.

Na terenie Gminy Rypin działania zmierzające do ograniczenia zjawiska bezrobocia podejmuje również Powiatowy Urząd Pracy w Rypinie. Do form aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy stosowanych PUP przez zaliczamy: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji, usługi dla niepełnosprawnych poszukujących pracy, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, staż oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

3.2.2. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Z niepełnosprawnością fizyczną często wiąże się tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niezdolność do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie. Do tej grupy zaliczamy alkoholików, narkomanów i więźniów.

Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bezrobocie, bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacja społeczna.

W 2012 roku 94 rodziny mieszkające na terenie Gminy Rypin zostały objęte pomocą GOPS z powodu niepełnosprawności. Do 2011 roku liczba rodzin otrzymujących pomoc z tego powodu rosła. Porównując lata 2011 i 2012, nastąpił spadek liczby tych rodzin. Ostatecznie, w 2012 roku w porównaniu do roku 2008, liczba rodzin, którym udzielono pomocy ze względu na niepełnosprawność była dwukrotnie wyższa (tabela 19).

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Rypinie z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba rodzin	46	44	68	112	94
Liczba osób w tych rodzinach	161	154	238	374	300

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

Na terenie Powiatu funkcjonują stowarzyszenia, które swoją działalność kierują także do osób niepełnosprawnych. Jednym z nich jest **Stowarzyszenie Osób Działających na Rzecz Ludzi Niepełnosprawnych „Razem”**. Do celów działania Stowarzyszenia zaliczamy:

- świadczenie pomocy dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną oraz ich rodzinom i opiekunom,
- ochronę praw osób niepełnosprawnych,
- działanie na rzecz wszystkich osób niepełnosprawnych i zagrożonych pozbawieniem opieki i pomocy.

3.2.3. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

W Gminie działa **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która jest odpowiedzialna za stworzenie i realizowanie „*Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii*”. Program jest kontynuacją zadań realizowanych w poprzednich latach. Do celów Programu zaliczamy:

- zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii,
- udzielanie rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- objęcie pomocą większej liczby osób uzależnionych od alkoholu,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych
- zwiększenie skuteczności i dostępności metod rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.

Pomocy osobom uzależnionym w ramach **Punktu Interwencji Kryzysowej** udziela Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych. Obecnie na terenie Gminy Rypin prowadzone są wyłącznie konsultacje z terapeutą dla osób uzależnionych od alkoholu, jednak w przyszłości planowane jest utworzenie grupy Anonimowych Alkoholików i grupy

wsparcia dla rodzin osób uzależnionych. Grupy będą wspierały osoby uzależnione i ich rodziny w przezwyciężaniu problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

Zgodnie z danymi GOPS w Rypinie zawartymi w tabeli 20:

- w 2012 roku udzielono 8 porad psychologicznych,
- w 2012 roku liczba udzielonych porad psychologicznych wyniosła 108 i była pięciokrotnie wyższa niż w roku 2008,
- w latach 2008-2012 o 57% zmniejszyła się liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach, zaś o 13% zmniejszyła się liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku.

Tabela 20. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Rypin

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba udzielonych porad prawnych	-	-	-	-	8
Liczba udzielonych porad psychologicznych	21	25	40	81	108
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	4	5	4	3	2
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	3	5	2	1	4
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	1	0	0	0	0
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	0	0	0	0	0
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	0	0	2	2	4
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	558	664	584	450	238
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	245	260	270	282	212

Źródło: Dane GOPS w Rypin

Zgodnie z danymi GOPS w Rypinie, w 2012 roku pomocą społeczną z powodu alkoholizmu objętych było 10 rodzin, które liczyły 35 osób.

Tabela 21. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Rypinie z powodu alkoholizmu

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba rodzin	26	52	28	12	10
Liczba osób w tych rodzinach	91	182	98	42	35

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

NARKOMANIA

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem

masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

O problemie narkomanii niechętnie informują pedagodzy czy rodzice osób uzależnionych lub zażywających narkotyki. Problem ten na terenie Gminy Rypin jest trudny do ustalenia i brak jest danych dotyczących istnienia i skali zjawiska na terenie Gminy. Przeciwdziałaniem w zakresie narkomanii zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odpowiedzialna za stworzenie „*Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii*”.

Zadania ujęte w Programie dotyczące problemu narkomanii zostały ujęte w następujących grupach:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

3.2.4. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się na podstawie tzw. kryterium dochodowego. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego.

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie.

Zjawisko ubóstwa najbardziej widoczne jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura).

Osoby dotknięte ubóstwem stanowiły w 2012 roku najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Rypinie. Na przestrzeni lat 2008 – 2012 liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa ulegała wahaniom, najwięcej rodzin było objętych pomocą w 2010 roku. Ostatecznie, w 2012 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba rodzin objętych pomocą zmniejszyła się o 26,6%, natomiast liczba osób w tych rodzinach zmniejszyła się o 20,7%.

Tabela 22. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Rypinie z powodu ubóstwa

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba rodzin	1 024	790	1 058	713	751
Liczba osób w tych rodzinach	3 584	2 720	3 703	2 736	2 839

Źródło: Dane GOPS w Rypinie

3.2.5. Bezdomność

W latach 2008-2012 żaden mieszkaniec Gminy Rypin nie został objęty pomocą ze względu na bezdomność. W związku z tym należy uznać, że problem bezdomności na terenie Gminy Rypin ma marginalne znaczenie.

3.2.6. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni.

Od 2009 roku wartości liczbowe dotyczące przemocy domowej na terenie Gminy Rypin zachowują trend malejący. Zmniejszyła się liczba ujawnionych sprawców i ofiar, a także interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie, w związku z tym niższa jest również liczba sporządzonych Niebieskich Kart. Warto zauważyć, że w porównaniu do 2009 roku, w roku 2012 wielkości te zmniejszyły się dwukrotnie.

Tabela 23. Przemoc w rodzinie w Gminie Rypin

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	27	56	31	39	23
- kobiety	12	22	17	14	11
- mężczyźni	1	3	3	1	1
- dzieci	14	31	11	24	11
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	13	23	17	14	11
- kobiety	-	1	-	-	-
- mężczyźni	13	22	17	14	11
Liczba interwencji domowych, w tym:	13	23	17	14	11
- dotyczących przemocy w rodzinie	13	23	17	14	11
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	13	23	17	14	11

Źródło: Dane Policji

Pomocą ofiarom przemocy domowej na terenie Gminy Rypin (oprócz Policji), zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Zespół jest jednym z elementów budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którego celem jest stworzenie jednolitego silnego frontu oddziałującego zarówno na osobę doznającą jak i stosującą przemoc oraz spójnego przepływu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz pomocy rodzinie.

W rodzinach dotkniętych problemem przemocy prowadzona jest szeroko rozumiana praca socjalna obejmująca między innymi kierowanie wniosków do prokuratury, sądu rodzinnego, do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, stały kontakt z policją, kuratorami sądowymi, placówkami oświatowymi. Ofiary przemocy są kierowane na terapię psychologiczną oraz mediacyjną, jak również kierowane są do placówek poradnictwa specjalistycznego, otrzymują pomoc materialną w miarę potrzeb.

3.2.7. Przestępczość

O bezpieczeństwo na terenie Gminy Rypin dbają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Rypinie.

Na przestrzeni lat 2008 – 2012 na terenie Gminy liczba przestępstw w poszczególnych kategoriach zmieniała się. W porównaniu do roku 2008, w 2012 roku:

- prawie dwukrotnie wzrosła ogólna liczba przestępstw,
- liczba kradzieży rzeczy obcej wzrosła trzykrotnie,
- zmniejszyła się o połowę liczba kradzieży z włamaniem.

Tabela 24. Przestępstwa na terenie Gminy Rypin

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba przestępstw, w tym:	16	25	24	20	29
- kradzież rzeczy obcej	8	12	12	10	24
- kradzież z włamaniem	7	10	9	9	3
- uszczerbek na zdrowiu	1	2	1	1	2

Źródło: Dane Policji

3.2.8. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego.

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych GUS wynika, że w 2012 roku w Gminie Rypin mieszkały 1 354 osoby starsze. Większość z tych osób stanowiły kobiety – 56,9%. Jedynie w grupie wiekowej 60-64 lata przeważali mężczyźni.

Tabela 25. Osoby starsze na terenie Gminy Rypin w 2012 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	372	187	185
65-69 lat	296	138	158
70-74 lata	201	87	114
75-79 lat	217	91	126
80-84 lata	162	57	105
Powyżej 85	106	23	83
Razem	1 354	583	771

Źródło: Dane GUS

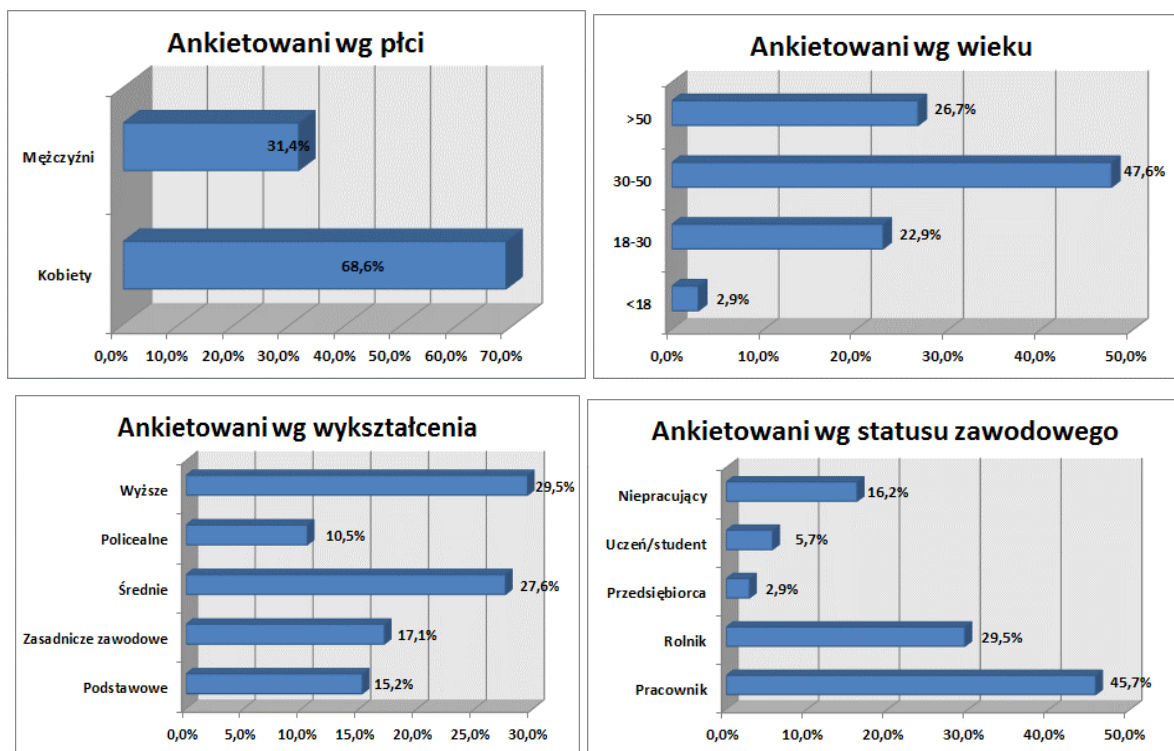
3.3. Wyniki badania ankietowego

W styczniu 2014 r. przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców Gminy Rypin w celu zdiagnozowania sytuacji społecznej Gminy.

Ankieta składała się z 16 pytań zamkniętych dotyczących strefy społecznej oraz z pytania otwartego, w którym poproszono ankietowanych o wskazanie konkretnych propozycji działań w celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom na terenie Gminy w następujących

obszarach: wsparcie ubogich, poprawa sytuacji niepełnosprawnych, poprawa dostępu do służby zdrowia, działania na rzecz osób starszych, bezpieczeństwo.

Udział w ankiecie wzięło 105 osób. Charakterystykę osób ankietowanych przedstawiono poniżej, natomiast wyniki ankiety dotyczące pytań otwartych i zamkniętych stanowią **Załącznik 1** do niniejszej Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno

obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).

- SŁABE STRONY - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony gminy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 26. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zapewniony dostęp do podstawowej służby zdrowia; • dobrze funkcjonujący system oświaty; • funkcjonowanie GBP na terenie Gminy; • kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rypinie; • funkcjonowanie Punktu Interwencji Kryzysowej w ramach którego działają: Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych oraz Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie; • działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych wspierających mieszkańców Gminy w trudnej sytuacji życiowej; • funkcjonowanie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; • możliwość skorzystania z konsultacji z terapeutą dla osób uzależnionych od alkoholu; • zmniejszenie liczby rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na alkoholizm; • nie występowanie zjawiska bezdomności na terenie Gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie się liczby podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Rypin; • brak przedszkola ograniczający młodym matkom powrót na rynek pracy; • brak ośrodka realizującego zadania z zakresu kultury i sportu, co ogranicza możliwości spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży; • rosnące wskaźniki bezrobocia na terenie Gminy; • wysoki odsetek osób dotkniętych ubóstwem wśród beneficjentów GOPS; • występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; • brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury społecznej; • brak faktycznych danych na temat osób uzależnionych od narkotyków; • zwiększenie się ogólnej liczby przestępstw i liczby kradzieży na terenie gminy

<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie się liczby ofiar przemocy w rodzinie; • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 	
---	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość skorzystania z usług społecznych na terenie miasta Rypina; • wyhamowanie negatywnych trendów dotyczących migracji oraz wzrost liczby urodzeń spowodowanych prorodziną polityką państwa; • dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; • utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; • efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się społeczeństwa; • konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacji inwestycji; • utrudnienia organizacyjne w dostępie do środków pomocowych UE, brak wystarczających środków na „wkład własny”; • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • dalsze obniżanie standardów podstawowych usług zdrowotnych finansowanych w ramach NFZ; • powiększanie się obszarów patologii społecznych na terenie gminy, pojawianie się nowych zagrożeń (narkomania); • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych.

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli analizy SWOT, wiele zagrożeń dla rozwoju Gminy Rypin dotyczy szeroko rozumianej polityki społecznej. Zjawiska takie jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego też w proponowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne.

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),

- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana strategia, czyli lat 2014-2020.

4.1. Prognoza demograficzna¹

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie *Prognozy dla terenów wiejskich powiatu rypińskiego na lata 2011-2035* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2014-2020 liczba urodzeń żywych będzie malała szybciej niż liczba. Tym samym, przyrost naturalny na terenie Gminy będzie malał. Ujemny przyrost naturalny będzie m.in. jedną z przyczyn spadku liczby ludności na terenie Gminy Rypin w kolejnych latach.

Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Rypin do 2020 roku

Lata	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2014	81	85	-4
2015	79	84	-5
2016	77	84	-7
2017	74	84	-9
2018	72	83	-11
2019	69	82	-13
2020	67	82	-15

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2020 roku, saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w Gminie Rypin w całym analizowanym okresie będzie ujemne i w całym prognozowanym okresie pozostanie prawie niezmiennie.

Tabela 28. Prognoza salda migracji w Gminie Rypin do 2020 roku

Lata	napływ	odpływ	saldo migracji
2014	72	91	-19
2015	71	90	-20
2016	69	89	-20
2017	66	86	-20
2018	62	81	-20

¹ Prognoza demograficzna została opracowana w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS.

2019	59	78	-19
2020	57	77	-20

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA LUDNOŚCI

Na podstawie prognozy salda migracji i przyrostu naturalnego przyjęto prognozę liczby mieszkańców Gminy Rypin. W latach 2014 – 2020, ze względu na ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji wewnętrznych, liczba mieszkańców Gminy będzie systematycznie malała.

Tabela 29. Prognoza liczby ludności Gminy Rypin

Lata	saldo migracji	przyrost naturalny	liczba mieszkańców Gminy Rypin
2014	-19	-4	7 330
2015	-20	-5	7 305
2016	-20	-7	7 278
2017	-20	-9	7 248
2018	-20	-11	7 218
2019	-19	-13	7 186
2020	-20	-15	7 151

Źródło: Opracowanie własne

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Z analizy danych w tabeli 31 wynika, że w latach 2014-2020 w Gminie Rypin zmniejszy się liczba ludności w wieku produkcyjnym na korzyść ludności w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa Gminy. Zmiany te będą powodowały zmniejszenie się podaży siły roboczej na lokalnym rynku pracy, wpłyną na system finansów publicznych – wzrosną koszty opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi oraz będą bodźcem do rozwoju aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym pozostanie na podobnym poziomie, co w dłuższej perspektywie wpłynie korzystnie na utrzymanie na obecnym poziomie istniejących placówek szkolnych.

Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Rypin do 2020 roku

Grupa wiekowa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Prognoza ludności wg wieku							
0-4 lata	474	468	460	451	440	429	415
5-9 lat	441	448	454	459	456	451	445
10-14 lat	405	402	407	417	431	444	451
15-19 lat	462	438	417	398	379	373	371
20-24 lata	540	523	499	477	450	421	399
25-29 lat	541	524	519	510	503	493	478
30-34 lata	532	532	533	517	499	482	466
35-39 lat	477	489	483	496	508	522	523
40-44 lata	448	448	462	460	463	466	478
45-49 lat	444	451	441	446	455	458	457
50-54 lata	499	475	475	462	450	445	452
55-59 lat	521	526	519	516	506	485	461
60-64 lata	436	458	468	483	495	502	507
65-69 lat	348	370	378	382	389	402	422
70-74 lata	218	216	235	258	278	309	329
75-79 lat	216	202	200	191	188	180	178
80-84 lata	183	184	171	168	166	160	151
Powyżej 85	144	149	156	158	158	164	166
Razem	7 330	7 305	7 278	7 248	7 218	7 186	7 151
Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wieku							
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1 321	1 318	1 322	1 326	1 327	1 324	1 312
Ludność w wieku produkcyjnym	4 463	4 407	4 347	4 282	4 216	4 145	4 086
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 546	1 579	1 609	1 640	1 675	1 716	1 753

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Wzrost poziomu wykształcenia jest jednym z czynników określających rozwój społeczeństwa. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia.

Zachowanie trendów dążenia społeczeństwa do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwala sądzić, że dane dotyczące poziomu wykształcenia z roku na rok będą ulegały poprawie. Zjawisko będzie dotyczyło przede wszystkim osób z wykształceniem średnim,

które będą dążyły do uzyskania tytułu licencjata, inżyniera lub magistra, w marginalny sposób osób starszych z wykształceniem podstawowym.

4.2. Prognoza problemów społecznych²

BEZROBOCIE

Zgodnie z raportem NBP nt. inflacji, stopa bezrobocia w 2014 odnotuje wzrost do 12,1% i do 12,4% w roku 2015. Również dane z urzędów pracy wskazują na dalszy wzrost stopy bezrobocia w kolejnych miesiącach (po uwzględnieniu czynników sezonowych).

W związku z tym prognozuje się, że również na terenie Gminy Rypin stopa bezrobocia będzie wzrastała w kolejnych latach. Przyczyni się do tego przede wszystkim spadek podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy, a co za tym idzie – spadek zatrudnienia.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Analizując dotychczasowe dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Rypin należy zakładać, że tendencja wzrostowa utrzyma się w kolejnych latach.

W związku z tym, że zgodnie z prognozami liczby ludności na terenie Gminy Rypin do 2020 roku, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie się zmniejszała, to nie przewiduje się znaczącego wzrostu osób niepełnosprawnych na tym terenie w wyniku urodzeń. Wzrost osób niepełnosprawnych na terenie Gminy będzie w głównej mierze wynikał z migracji nowych mieszkańców na teren Gminy Rypin.

UBÓSTWO

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie. W związku z tym, że na terenie Gminy Rypin prognozuje się w kolejnych latach wzrost bezrobocia, to należy również zakładać spadek dochodów własnych gospodarstw domowych, a tym samym spadek ich zamożności i wzrost ubóstwa.

UZALEŻNIENIA

Spżycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznego cierpienia odczuwanego przez daną osobę, a tym samym dominującym środkiem na pokonanie codziennych przeciwności i problemów.

² Prognoza problemów społecznych została sporządzona przy założeniu, że nie uwzględnia ona potencjalnych działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań GOPS w Rypinie), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów społecznych.

Jedną z głównych przyczyn uzależnień są problemy materialne będące konsekwencją bezrobocia (w tym ubóstwo). W związku z tym, że na terenie Gminy Rypin prognozuje się wzrost poziomu bezrobocia oraz wzrost ubóstwa, to należy również prognozować wzrost uzależnień z tym związanych (zwłaszcza uzależnień od alkoholu).

PRZEMOC W RODZINIE

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie (zaraz po braku umiejętności panowania nad gniewem i złością), zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z tym, że w kolejnych latach problem uzależnienia alkoholowego na terenie Gminy Rypin prawdopodobnie będzie się pogłębiał bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, to należy zakładać, że nasili się również zjawisko przemocy w rodzinie.

BEZDOMNOŚĆ

Nie prognozuje się zmian w tym zakresie.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Prognozowany wzrost poziomu bezrobocia, ubóstwa oraz uzależnień mogą być powodem do zwiększania się liczby przestępstw na terenie Gminy Rypin. Analizując jednak statystyki przestępczości z ostatnich 5 lat nie należy spodziewać się drastycznego wzrostu tego negatywnego zjawiska społecznego na terenie Gminy.

Bezrobocie może przyczynić się głównie do wzrostu liczby przestępstw w zakresie włamań i drobnych kradzieży. Z kolei uzależnienia od środków odurzających (tj. alkohol, narkotyki) mogą być główną przyczyną bójek i rozbojów.

OSOBY STARSZE

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa oraz stały wzrost liczby osób w wieku emerytalnym. Według przewidywań GUS liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,5 mln w 2010 r. do co najmniej 9,6 mln w roku 2035, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju.

Zgodnie z prognozami ludności na terenie Gminy Rypin wynika, że przewiduje się wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Tym samym należy zakładać, że w kolejnych latach nasili się zjawisko problemów społecznych dotyczących tą grupę społeczną. Do problemów tych należą przede wszystkim:

- samotność,
- choroby,
- inwalidztwo,
- życie w ubóstwie,

- poczucie nieprzydatności,
- uzależnienie funkcjonalne, które pogłębia brak – w dostatecznej ilości i odpowiednich rodzajów – sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego.

Tabela 31. Prognoza ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie Gminy Rypin

Grupa wiekowa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
60-64 lata	436	458	468	483	495	502	507
65-69 lat	348	370	378	382	389	402	422
70-74 lata	218	216	235	258	278	309	329
75-79 lat	216	202	200	191	188	180	178
80-84 lata	183	184	171	168	166	160	151
Powyżej 85	144	149	156	158	158	164	166
RAZEM	1 546	1 579	1 609	1 640	1 675	1 716	1 753

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

Tabela 32. Prognoza problemów społecznych na terenie Gminy Rypin

Problem społeczny	Prognozowane zmiany
Bezrobocie	Wzrost
Niepełnosprawność	Wzrost
Uzależnienie od alkoholu	Wzrost
Uzależnienie od narkotyków	Stagnacja
Ubóstwo	Wzrost
Bezdomność	Stagnacja
Przemoc w rodzinie	Wzrost
Przestępczość	Stagnacja
Problemy osób starszych	Wzrost

Źródło: Opracowanie własne

4.3. Prognoza zmian

W rezultacie podjętych działań ujętych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Rypin na lata 2014-2020” przewiduje się wzrost zaufania mieszkańców do instytucji pomocowych, wzrost aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców Gminy Rypin oraz zmniejszenia zasięgu występujących na jej terenie problemów społecznych. Strategia przewiduje m.in. zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, zwiększenie więzi rodzinnych, spadek dysfunkcji rodziny wynikającej z uzależnień i przemocy w rodzinie oraz poprawę opieki zdrowotnej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Prognozuje się, że założenia niniejszej *Strategii* (...) zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału we wspólnym rozwiązywaniu pojawiających się problemów. Wdrożenie działań spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli,
- zmniejszenie ryzyka wykluczenia społecznego wśród części mieszkańców,
- poprawę warunków ich życia,
- zwiększenie liczby miejsc na lokalnym rynku pracy,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- zmniejszenie dysproporcji w dostępie do usług społecznych przez osoby niepełnosprawne,
- zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniem od alkoholu.

Wprowadzone zmiany zostaną osiągnięte poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających dla dobra mieszkańców Gminy Rypin w zakresie pomocy społecznej. W ramach tej współpracy realizowane będą liczne programy pomocowe skierowane do konkretnych grup dotkniętych problemami społecznymi.

5. Cele strategiczne projektowanych zmian

Przeprowadzona diagnoza społeczna, zwłaszcza w zakresie problemów społecznych, a także prognoza zmian w zakresie objętym strategią, pozwoliły na określenie **celu głównego** niniejszej Strategii, którym jest:

**„POPRAWA JAKOŚCI I WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY RYPIN ZAGROŻONYCH
Z RÓŻNYCH PRZYCZYŃ WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ORAZ ICH AKTYWIZACJA I INTEGRACJA
Z POZOSTAŁYMI MIESZKAŃCAMI GMINY.”**

Tak sformułowany cel główny obejmuje wszystkie obszary problemowe niniejszej Strategii i adresowany jest do wszystkich obecnych jak i potencjalnych mieszkańców Gminy Rypin, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników GOPS w Rypinie oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, wytypowano 7 **obszarów priorytetowych**:

- I. Rodzina.
- II. Osoby bezrobotne.
- III. Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- IV. Osoby niepełnosprawne.
- V. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie.
- VI. Osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków.
- VII. Osoby starsze i chore.

Dla każdego z ww. obszarów wyznaczono **cel strategiczny**, które ułatwią realizację celu głównego.

Cel strategiczny 1. Umacnianie rodzin z terenu Gminy Rypin w ich prawidłowym funkcjonowaniu.

Cel strategiczny 2. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Rypin.

Cel strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Rypin dotkniętych ubóstwem.

Cel strategiczny 4. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.

Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.

Cel strategiczny 6. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków.

Cel strategiczny 7. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby móc skutecznie realizować Strategię, konieczne jest wskazanie niezbędnych działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Działania te zostały zapisane w postaci celów operacyjnych.

Tabela 33. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
Cel strategiczny 1. Umacnianie rodzin z terenu Gminy Rypin w ich prawidłowym funkcjonowaniu.	1.1. Zapewnienie odpowiedniego systemu wsparcia dla rodzin z dysfunkcjami. 1.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju. 1.3. Pomoc z integracji członków rodzin z terenu Gminy. 1.4. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.
Cel strategiczny 2. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Rypin.	2.1. Organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. 2.2. Organizowanie wspólnie z PUP w Rypinie zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych. 2.3. Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.

	2.4. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.
Cel strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Rypin dotkniętych ubóstwem.	3.1. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim. 3.2. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych. 3.3. Włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnych form wsparcia prowadzonych przez GOPS w Rypinie.
Cel strategiczny 4. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.	4.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi. 4.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. 4.3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. 4.4. Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą. 4.5. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji. 4.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.
Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.	5.1. Wsparcie psychologiczne, prawne i socjalne osób dotkniętych przemocą w rodzinie. 5.2. Wzmocnienie współpracy służb publicznych ze społecznością lokalną w zakresie wykrywania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie. 5.3. Podjęcie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.
Cel strategiczny 6. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków.	6.1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed skutkami alkoholizmu rodziców. 6.2. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień. 6.3. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej i psychologicznej dla osób uzależnionych oraz rodzin, w których istnieje problem uzależnienia jednego z członków rodziny. 6.4. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień.
Cel strategiczny 7. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.	7.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych. 7.2. Zwiększenie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku. 7.3. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych. 7.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obowiązkiem władzy wykonawczej gminy, a więc Wójta Gminy Rypin. Dysponuje on niezbędnym w tym celu aparatem wykonawczym. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą przede wszystkim pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy

społecznej w Rypinie, którzy realizują zadania własne gminy właśnie w zakresie pomocy społecznej.

Ponadto, w realizacji strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przy PCPR;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komendy Powiatowej Policji w Rypinie,
- lokalnych stowarzyszeń.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie gminy. Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- kontrakt socjalny,
- program aktywności lokalnej,
- gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- gminny program wspierania rodziny,
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach - począwszy od samodzielnej realizacji działania przez GOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

na terenie Gminy Rypin” obejmują lata 2014-2020, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Wskaźniki realizacji działań

W celu śledzenia postępów w realizacji strategii będzie ona na bieżąco monitorowana. Monitorowanie pozwoli z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i ewentualne korekty w tych zadaniach. Strategia z założenia jest dokumentem otwartym, natomiast jej materia (rzeczywistość społeczna) podlega ciągłym zmianom. Dlatego też konieczne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się problemy i wyzwania. Oceny tej dokonywać będą pracownicy GOPS w Rypinie.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie nie tylko zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących, ale przede wszystkim poziom zadowolenia mieszkańców Gminy Rypin z jakości życia na terenie Gminy. Jakość życia na terenie Gminy będzie z kolei weryfikowana na podstawie mierników zawartych w tabeli 37.

Tabela 34. Wskaźniki realizacji działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
Cel strategiczny 1. Umacnianie rodzin z terenu Gminy Rypin w ich prawidłowym funkcjonowaniu	1.1. Zapewnienie odpowiedniego systemu wsparcia dla rodzin z dysfunkcjami.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS – liczba utworzonych grup wsparcia dla rodzin z dziećmi sprawiającymi problemy wychowawcze
	1.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba dzieci i młodzieży objętych programem dożywiania – liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku – liczba organizowanych zajęć w ramach świetlic socjoterapeutycznych – liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą GOPS
	1.3. Pomoc z integracji członków rodzin z terenu Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba spotkań z psychoterapeutą zorganizowanych dla rodziców i dzieci sprawiających problemy wychowawcze – liczba rodzin objętych wsparciem w zakresie wzmacniania integracji jej członków
	1.4. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin, w których zatrudniono asystenta rodziny – liczba zorganizowanych warsztatów z zakresu właściwego realizowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych
Cel strategiczny 2. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Rypin.	2.1. Organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zorganizowanych projektów – liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych – liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych – liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach
	2.2. Organizowanie wspólnie z PUP w Rypinie zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych
	2.3. Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych
	2.4. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie – liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy

<p>Cel strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Rypin dotkniętych ubóstwem.</p>	<p>3.1. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin ubogich, którym udzielono wsparcia – wysokość udzielonego wsparcia finansowego
	<p>3.2. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych wsparciem – liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe
	<p>3.3. Włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnych form wsparcia prowadzonych przez GOPS w Rypinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
<p>Cel strategiczny 4. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p>	<p>4.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego – liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego – liczba udzielonych porad psychologicznych
	<p>4.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne
	<p>4.3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach – liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały zatrudnienie w wyniku odbytych szkoleń
	<p>4.4. Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym udzielono wsparcia finansowego – liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia finansowego – wysokość udzielonego wsparcia finansowego
	<p>4.5. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba ofert w zakresie dostępu do rehabilitacji skierowanych do osób niepełnosprawnych przez Gminę
	<p>4.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w imprezach kulturalnych na terenie Gminy – liczba imprez kulturalnych, w których udział mogą brać osoby niepełnosprawne

<p>Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.</p>	5.1. Wsparcie psychologiczne, prawne i socjalne osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udzielonych porad prawnych – liczba udzielonych porad psychologicznych i socjalnych – liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały ze wsparcia
	5.2. Wzmocnienie współpracy służb publicznych ze społecznością lokalną w zakresie wykrywania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba interwencji policyjnych z powodu przemocy w rodzinie – liczba założonych „Niebieskich Kart”
	5.3. Podjęcie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba sprawców przemocy w rodzinie skierowanych na leczenie
<p>Cel strategiczny 6. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków.</p>	6.1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed skutkami alkoholizmu rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba dzieci, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu rodziców
	6.2. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu uzależnień – liczba publikacji, materiałów informacyjnych – liczba uczestników przeprowadzonych działań profilaktycznych
	6.3. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej i psychologicznej dla osób uzależnionych oraz rodzin, w których istnieje problem uzależnienia jednego z członków rodziny.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udzielonych porad – liczba osób uzależnionych, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej – liczba rodzin, w których istnieje problem uzależnienia jednego z członków rodziny, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej
	6.4. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień – liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania uzależnień
<p>Cel strategiczny 7. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.</p>	7.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba pielęgniarek środowiskowych – liczba mieszkań chronionych – liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym
	7.2. Zwiększenie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba ofert kulturalnych skierowanych do osób starszych – liczba ofert w zakresie aktywnego wypoczynku skierowana do

		osób starszych
	7.3. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych.	– liczba lekarzy udzielających pomocy osobom starszym
	7.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.	– liczba zgłoszonych wolontariuszy – liczba osób starszych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu

Źródło: Opracowanie własne

9. Spis tabel

TABELA 1. LICZEBNOŚĆ GMINY RYPIN Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ	6
TABELA 2. STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW GMINY RYPIN W 2012 R.	7
TABELA 3. LICZBA OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM ORAZ POPRODUKCYJNYM W LATACH 2008-2012	9
TABELA 4. POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW GMINY RYPIN	9
TABELA 5. POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW POWIATU RYPIŃSKIEGO	10
TABELA 6. MIGRACJE NA POBYT STAŁY GMINNE WG TYPU I KIERUNKU	11
TABELA 7. PRZYROST NATURALNY	12
TABELA 8. URODZENIA ŻYWE I ZGONY.....	12
TABELA 9. PODMIOTY GOSPODARCZE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY RYPIN W LATACH 2008- 2012	12
TABELA 10. ZASOBY MIESZKANIOWE NA TERENIE GMINY RYPIN.....	14
TABELA 11. MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE [%]	15
TABELA 12. EDUKACJA NA TERENIE GMINY RYPIN	16
TABELA 13. WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI BRUTTO DLA SZKOLNICTWA PODSTAWOWEGO I GIMNAZJALNEGO	16
TABELA 14. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH I ZLECONYCH GMINOM (STAN NA DZIEŃ 31.12.2012 R.).....	19
TABELA 15. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH GMINY RYPINIE (STAN NA DZIEŃ 31.12.2012 R.).....	19
TABELA 16. LICZBA BENEFICJENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ OFEROWANEJ PRZEZ GOPS W RYPINIE	20
TABELA 17. STRUKTURA BEZROBOCIA NA TERENIE GMINY RYPIN W LATACH 2008-2012.....	22
TABELA 18. CHARAKTERYSTYKA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY RYPIN	23
TABELA 19. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ GOPS W RYPINIE Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	24
TABELA 20. UZALEŻNIENIA ALKOHOLOWE NA TERENIE GMINY RYPIN	26
TABELA 21. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ GOPS W RYPINIE Z POWODU ALKOHOLIZMU	26
TABELA 22. LICZBA OSÓB OBJĘTYCH POMOCĄ GOPS W RYPINIE Z POWODU UBÓSTWA	28
TABELA 23. PRZEMOC W RODZINIE W GMINIE RYPIN.....	28
TABELA 24. PRZESTĘPSTWA NA TERENIE GMINY RYPIN.....	29
TABELA 25. OSOBY STARSZE NA TERENIE GMINY RYPIN W 2012 R.....	30
TABELA 26. ANALIZA SWOT	32
TABELA 27. PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO W GMINIE RYPIN DO 2020 ROKU	34
TABELA 28. PROGNOZA SALDA MIGRACJI W GMINIE RYPIN DO 2020 ROKU	34

TABELA 29. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI GMINY RYPIN	35
TABELA 30. PROGNOZA STRUKTURY WIEKOWEJ MIESZKAŃCÓW GMINY RYPIN DO 2020 ROKU.....	36
TABELA 31. PROGNOZA LUDNOŚCI W WIEKU POPRODUKCYJNYM NA TERENIE GMINY RYPIN	39
TABELA 32. PROGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY RYPIN.....	39
TABELA 33. KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	41
TABELA 34. WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ	45

10. SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1. STRUKTURA LUDNOŚCI GMINY RYPIN WEDŁUG PŁCI.....	7
WYKRES 2. MIGRACJE W GMINIE RYPIN.....	11
WYKRES 3. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ NA TERENIE GMINY RYPIN W 2012 R. WG SEKCJI PKD 2007	13

11. SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1. GMINA RYPIN NA TLE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO I POWIATU RYPIŃSKIEGO	5
---	---

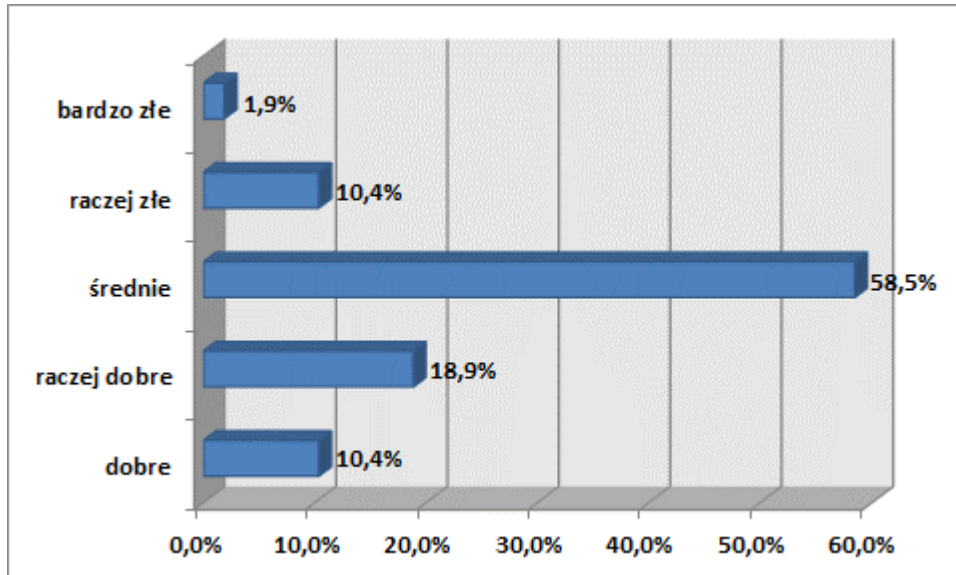
12. Załączniki

Załącznik 1. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO	
---	--

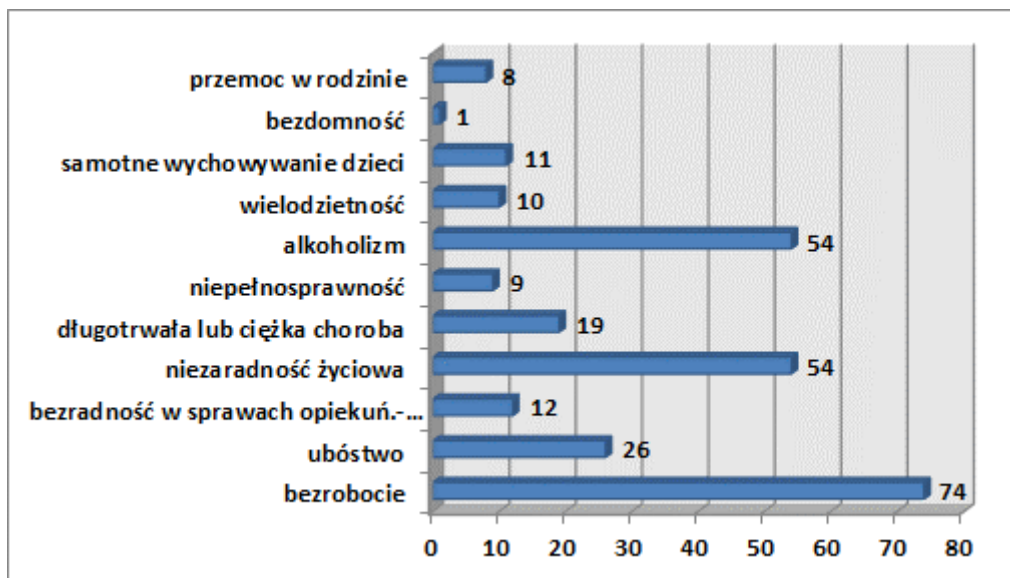
ZAŁĄCZNIK 1.

**WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO
(OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE ANKIET)**

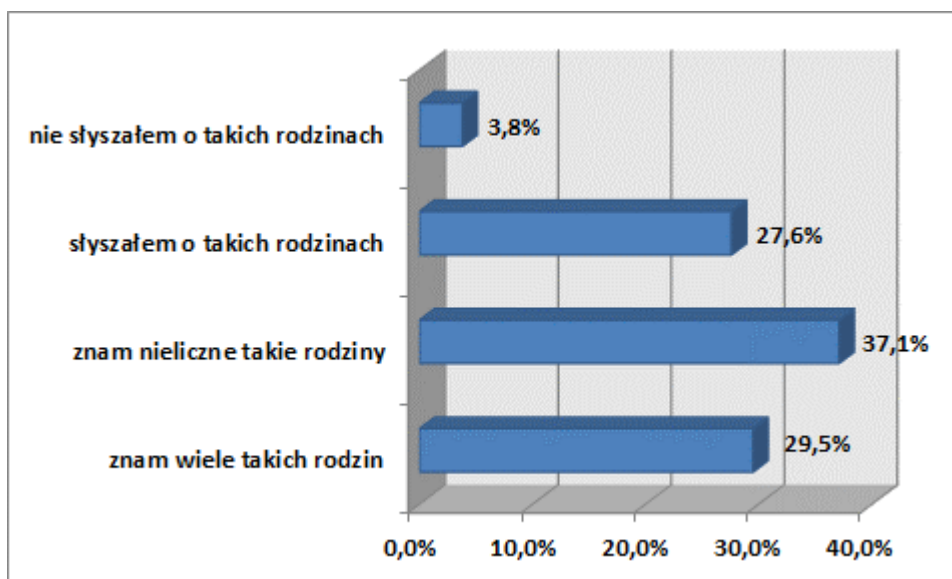
1. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

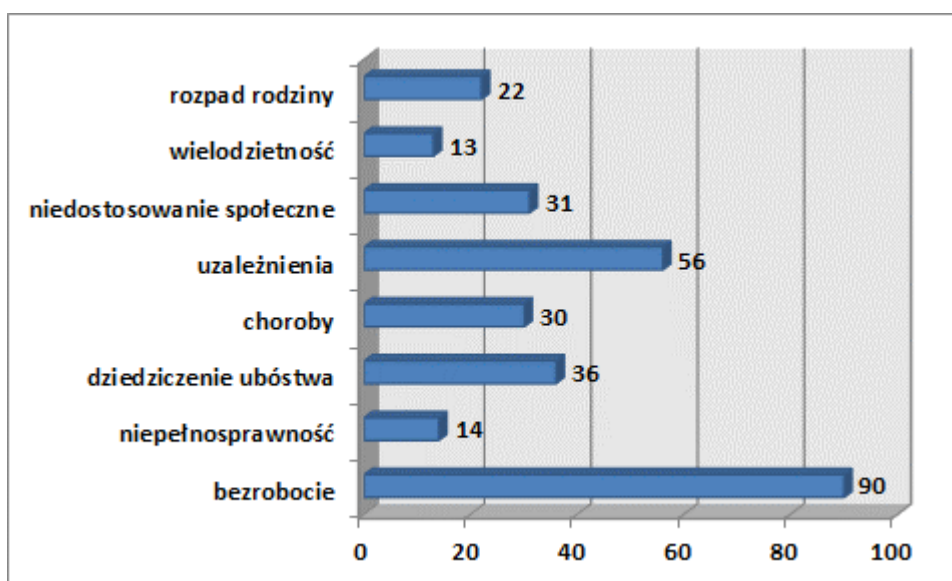
2. Jakie są według Państwa główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

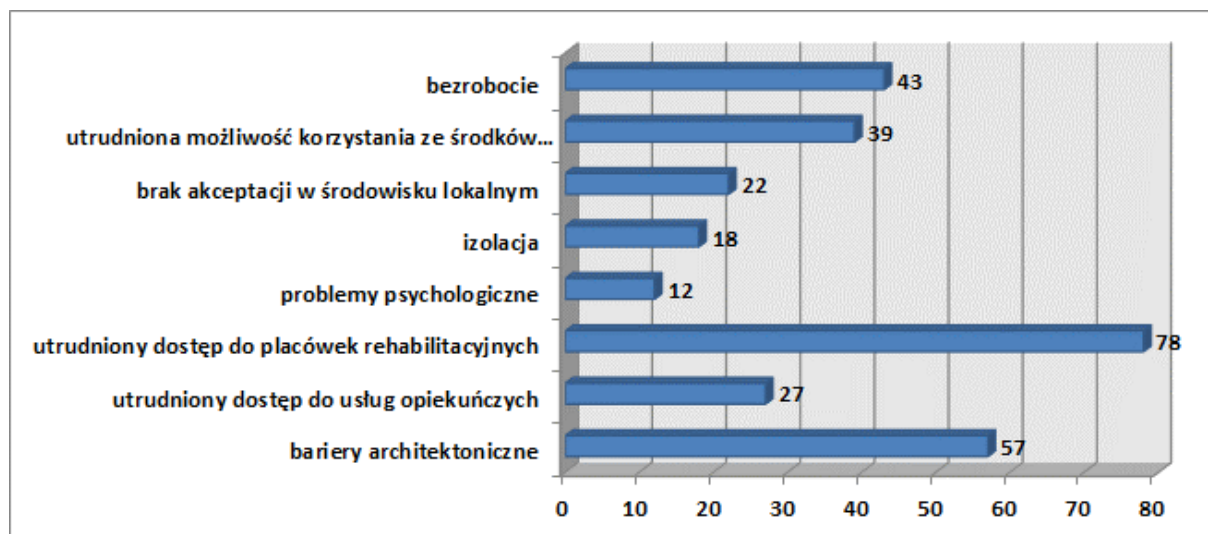
3. Czy Państwa zdaniem na terenie Gminy jest dużo rodzin ubogich?

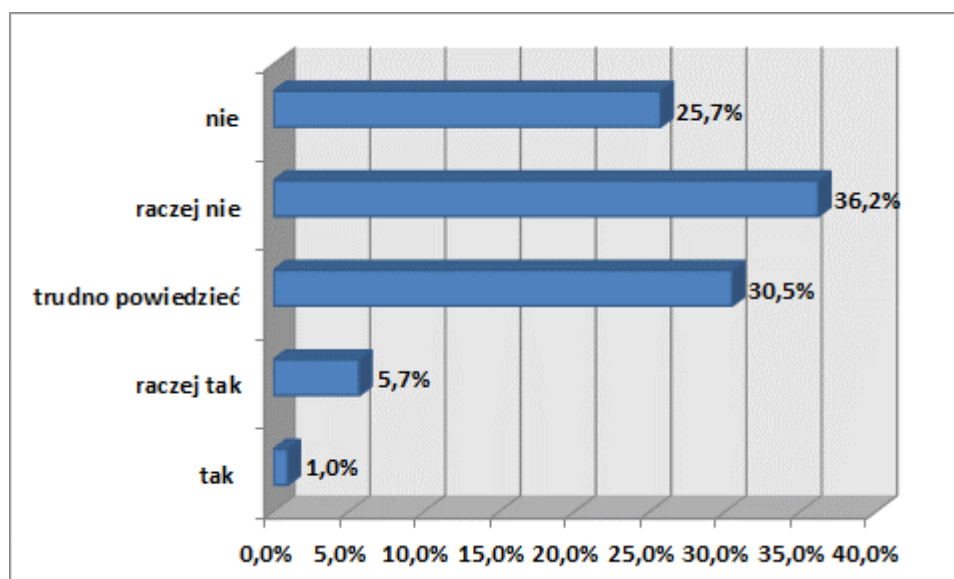
4. Jakie są Państwa zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo?

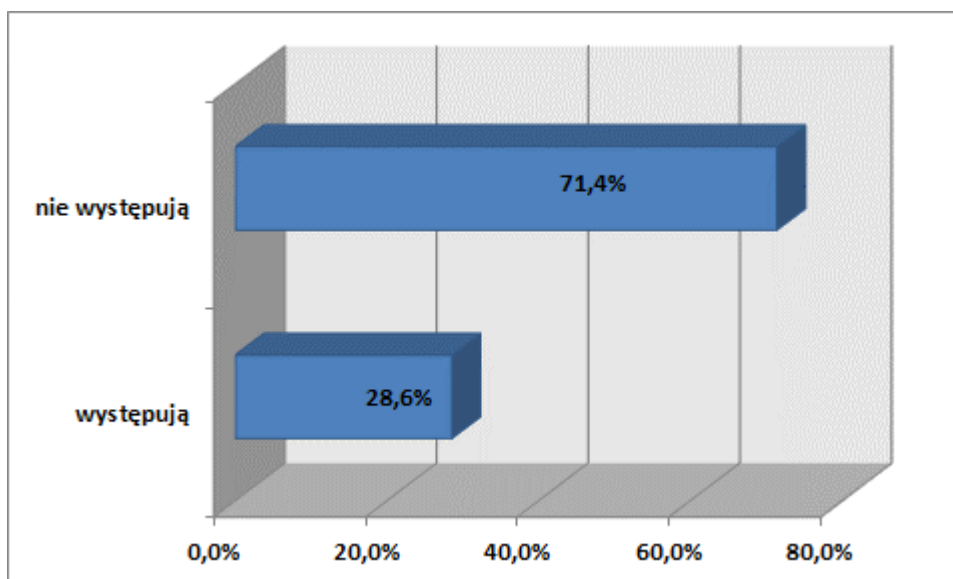
5. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

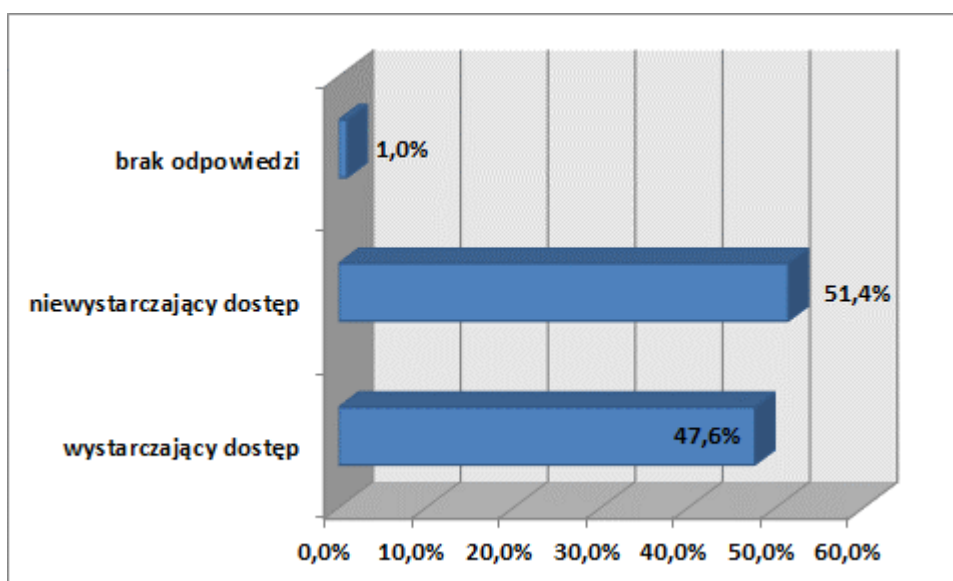
6. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

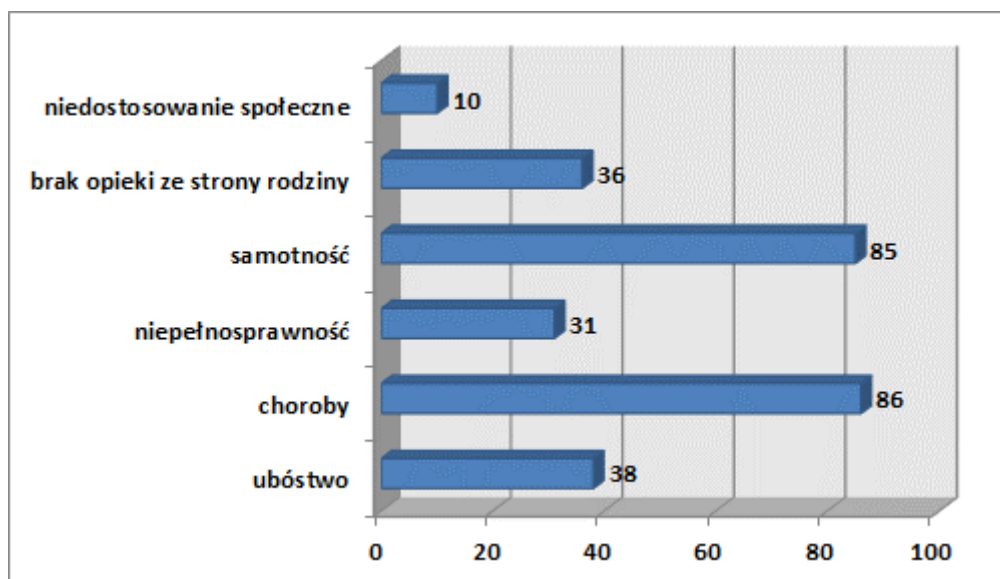
7. Czy w skład Państwa rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

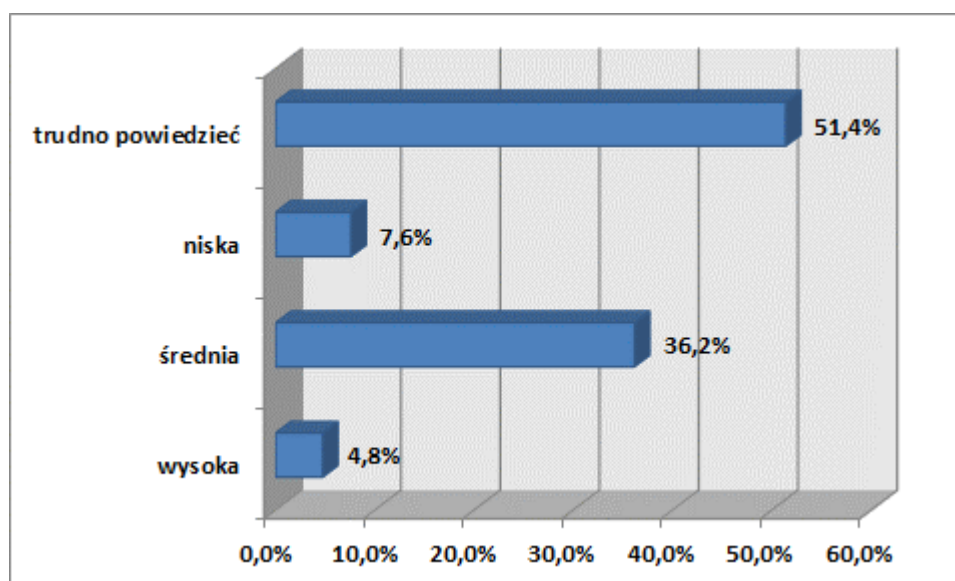
8. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Gminy jest wystarczający?

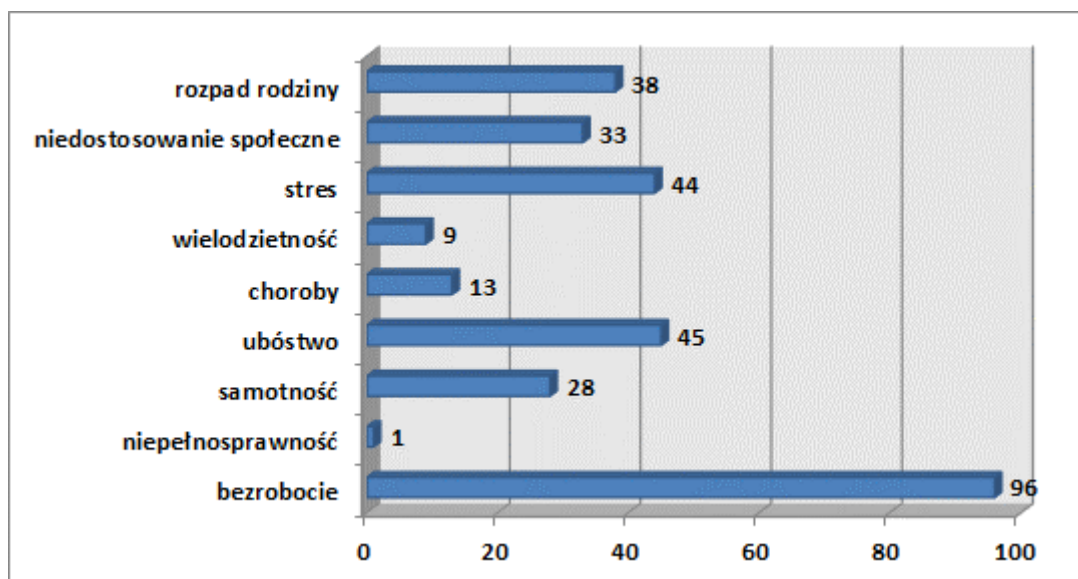
9. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej borykają się osoby starsze?

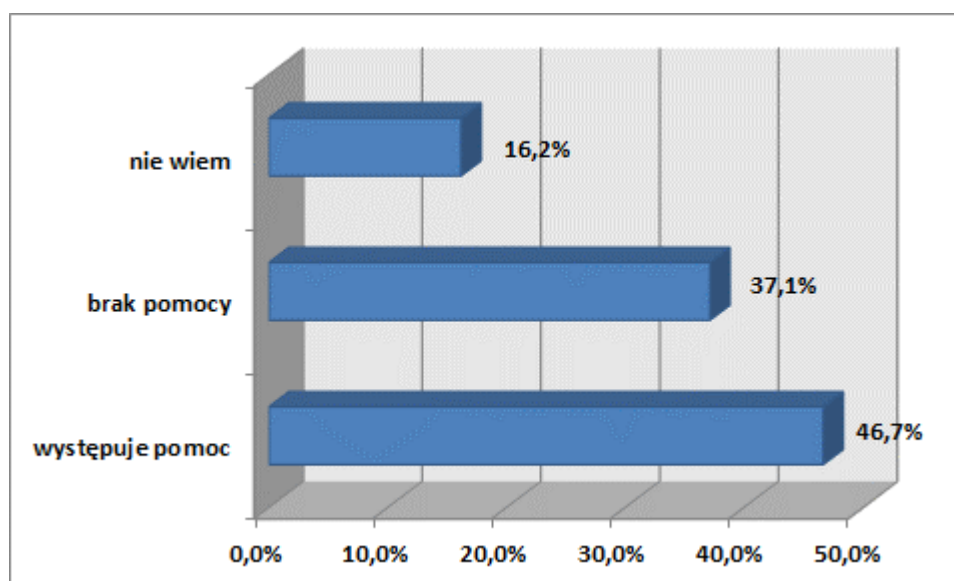
10. Jaka jest skala problemu uzależnień na terenie Gminy?

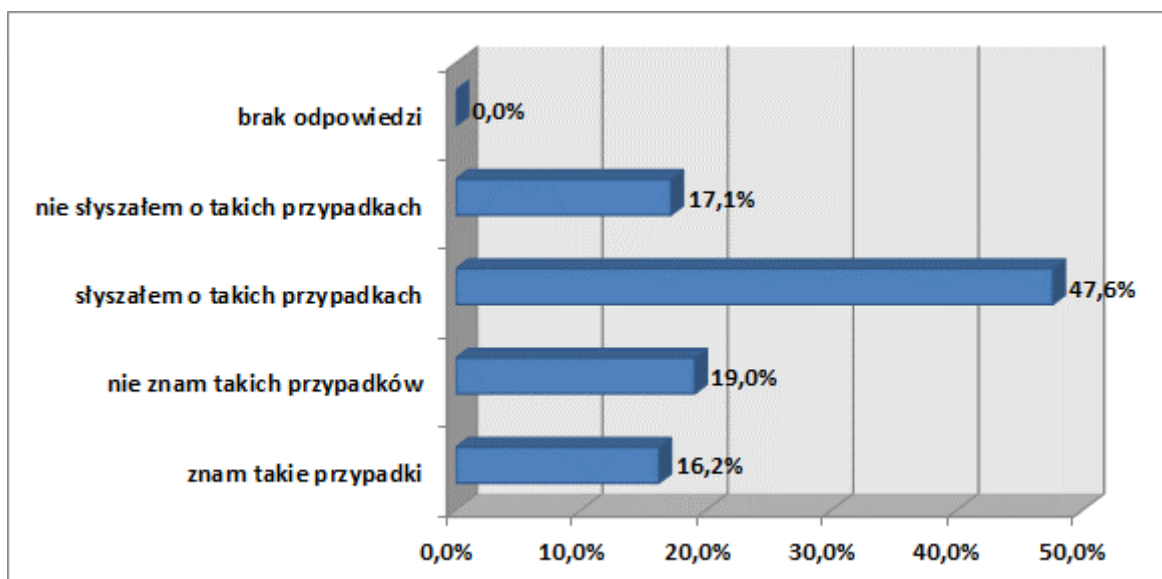
11. Jakie są przyczyny występowania uzależnień?

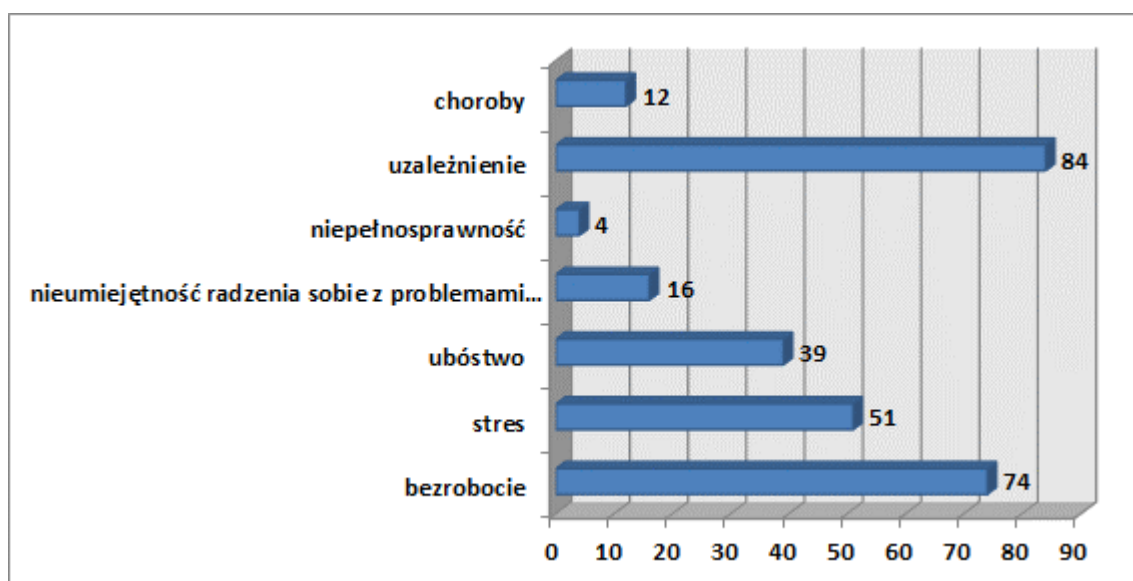
12. Czy na terenie Gminy dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych?

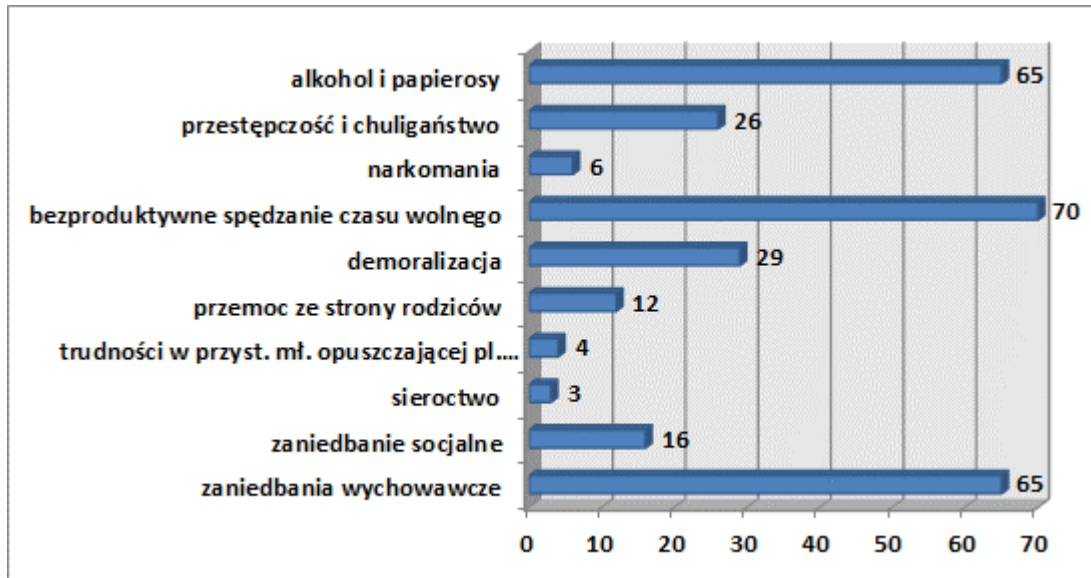
13. Czy na terenie Gminy występuje zjawisko przemocy domowej?

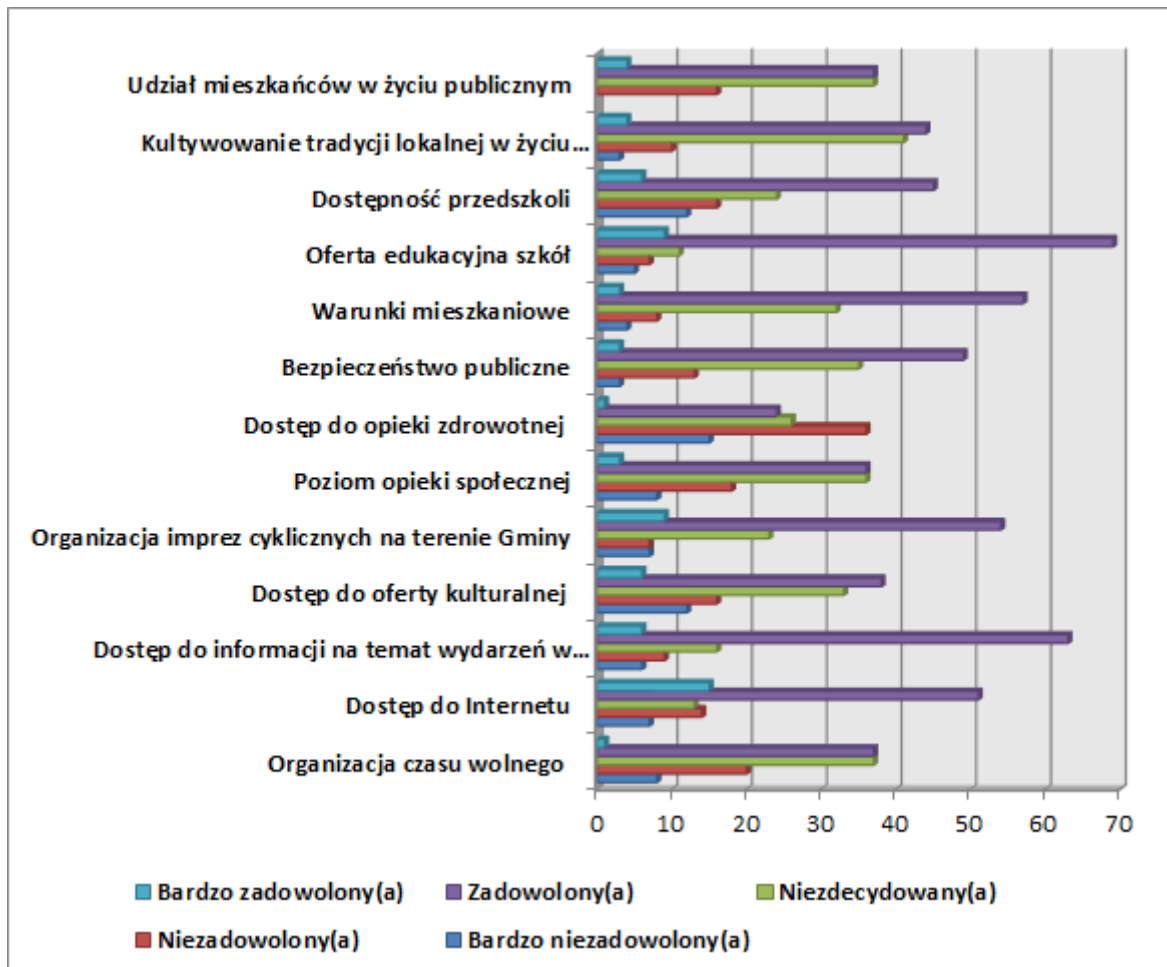
14. Jakie są - według Państwa - przyczyny przemocy domowej?

15. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegacie Państwo najczęściej?

16. W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w Gminie?

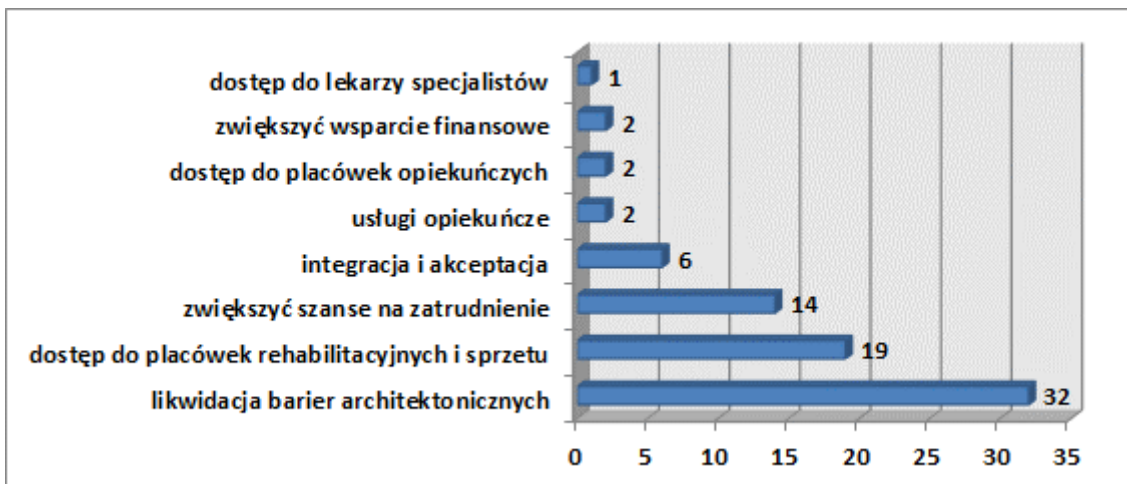

17. Co - Państwa zdaniem - należy zrobić, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom na terenie Gminy w następujących obszarach:

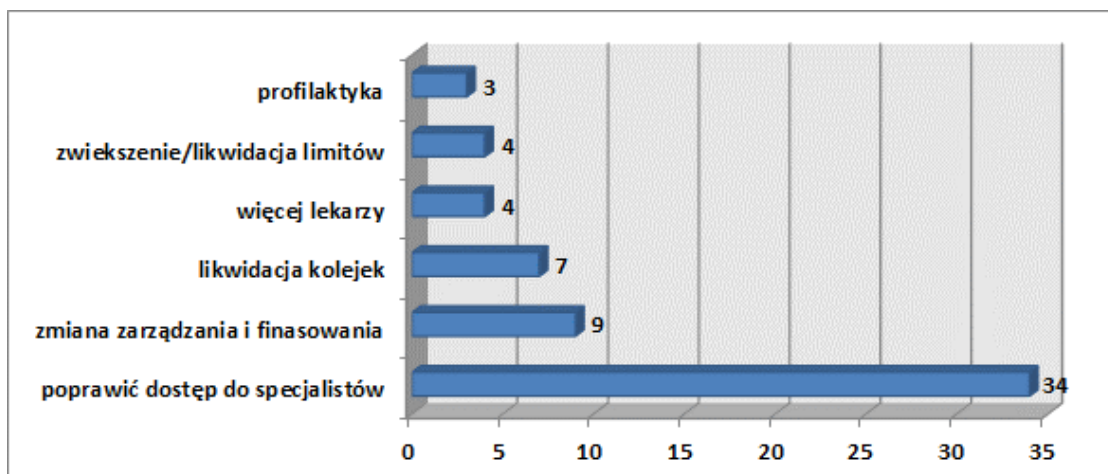
a) działania w zakresie wsparcia ubogich:

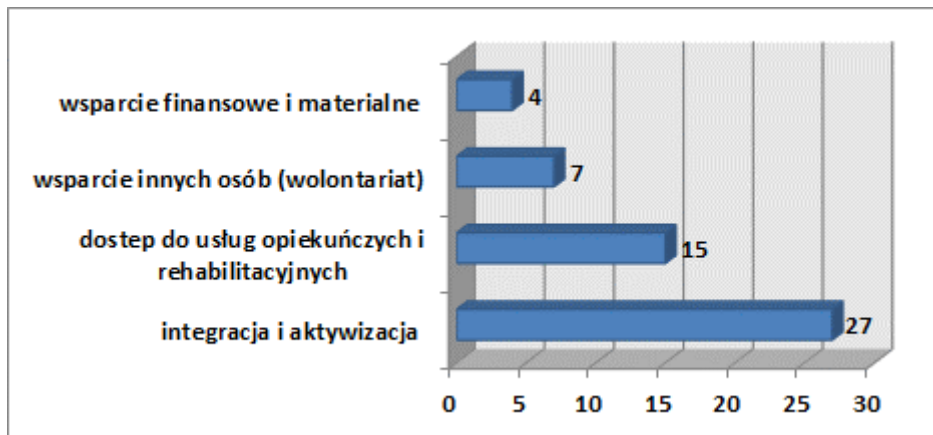
b) działania w zakresie poprawy sytuacji niepełnosprawnych:

c) działania w zakresie poprawy dostępu do służby zdrowia:

d) działania na rzecz osób starszych:

e) działania w zakresie bezpieczeństwa:

